

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jósef-kört 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Gróf Torquemada Aladár.

Budapest, május 7.

(v.) Éledezni kezd megint a nagyinkvizitorok ideje, mozgolódnak igen buzgó és rengeteg önérettel az új Torquemádák. A pitymalló huszadik század Torquemádái! Az újak és régiek közt csak két különbség vagyon. Az újak elegáns szabású *redingoté*-ban járnak, a régiek vörös selyem köpenyt viseltek. A régiek eretnekhusból emberpecsenyét süttöttek máglyáikon, az újaknak még nincsenek máglyáik. Ennyi közöttük az egész különbség. De szellemük, törekvésük iránya, indulataik hőfoka egy és ugyanaz. Rettegnek a szabad gondolat verőfényétől s vakbuzgóságuk halványan pislogó mécsesét akarnak egyetlen fényforrássá tenni a világon. Az ismeretek felett urrá akarnak tenni a dogmát, a tudást a vallásnak szolgálójává akarnak lealacsonyítani. S türelmetlenségük izzó gyűlölete el akarná hamvasztani minden vívmányát a haladásnak.

Ma a magyar parlamentben volt szerencsénk egy szalónkabátos nagyinkvizitorhoz, gróf Zichy Aladár képében. A nyájas képű, csinos megjelenésű, behizelgő hangú ifjú gróf pompásan adta a szalón-Torquemádát. Vádbeszédét kénytelenségből a modern Magyarország viszonyaihoz alkalmazta, mivelhogy nem a középkori Spanyolország egyházi bírósága előtt szókokolt. Haza- és nemzetellenes tanok hirdetésével vádolta hát az új inkvizíció áldozatátul kiszemelt tanárt, nem pedig hitbéli eretnekséggel. Pikler Gyula jogbölcseleti elméletét nemzetközinek mondotta. Szeretnők, ha a gróf is megváltaná magának ezt a jogot: szólaljon hát fel nyilvánosan ama sérelmek ellen, amelyeket Róma csökönyösen ejt nemzetünk nyelvén. Akkor fogjuk neki elhinni a nemzeti nyelv körül való apostolkodásának komolyságát, ha *Piklerrel együtt meg meri támadni Rampollát is*. Nosza, gróf ur, várjuk a próbát.

Ma a magyar parlamentben volt szerencsénk egy szalónkabátos nagyinkvizitorhoz, gróf Zichy Aladár képében. A nyájas képű, csinos megjelenésű, behizelgő hangú ifjú gróf pompásan adta a szalón-Torquemádát. Vádbeszédét kénytelenségből a modern Magyarország viszonyaihoz alkalmazta, mivelhogy nem a középkori Spanyolország egyházi bírósága előtt szókokolt. Haza- és nemzetellenes tanok hirdetésével vádolta hát az új inkvizíció áldozatátul kiszemelt tanárt, nem pedig hitbéli eretnekséggel. Pikler Gyula jogbölcseleti elméletét nemzetközinek mondotta. Szeretnők, ha a gróf is megváltaná magának ezt a jogot: szólaljon hát fel nyilvánosan ama sérelmek ellen, amelyeket Róma csökönyösen ejt nemzetünk nyelvén. Akkor fogjuk neki elhinni a nemzeti nyelv körül való apostolkodásának komolyságát, ha *Piklerrel együtt meg meri támadni Rampollát is*. Nosza, gróf ur, várjuk a próbát.

tény magyarok százezreinek feljajdulása, a kikben egyházuk könyörtelenül szembeállítja a vallásos lelkiismeretet a nemzeti lelkiismerettel? Debrecenről egy órajárányira színmagyar hívőknek oláhuil kell az Isten-igéjét hallgatniok: felháborodott-e ezen valaha gróf Zichy Aladár nemzeti érzése? A miénk igenis felháborodott. *Nekünk* van tehát jogunk visszautasítani a jogbölcseleti elméleteknek a nemzeti nyelvek értékéről szóló tanait. Szeretnők, ha a gróf is megváltaná magának ezt a jogot: szólaljon hát fel nyilvánosan ama sérelmek ellen, amelyeket Róma csökönyösen ejt nemzetünk nyelvén. Akkor fogjuk neki elhinni a nemzeti nyelv körül való apostolkodásának komolyságát, ha *Piklerrel együtt meg meri támadni Rampollát is*. Nosza, gróf ur, várjuk a próbát.

Amíg lelkét erre a kemény próbára kellő módon megedzi, átmenetül ajánlunk neki egy kis lelki gyakorlatot a nemzeti ideál terén. A gróf ur sűrűn utazgat nemzetiségi vidékeinken a néppárt kiküldöttjeként. Be-betér ilyenkor a plébániákba s egyéniségének varázsával bizonyára erős hatást tesz a vidék papságára. Aki olyan lelkes hive a nemzeti nyelvnek, mint amilyenek ma ő vallotta magát, annak kötelessége, hogy megintse egyháza klérusát, ne prédikáljon tótul, németül, oláhuil, oroszul és vendül a magyar haza polgárainak. Mondja meg a papoknak, hogy a magyar haza méltán megvárhatja az egyház szolgálóit, hogy fogják magyar szóra hiveiket; elég baj, hogy eddig nem tették, de valamikor csak meg kell kezdeniök, előbb az iskolában, majd utóbb a szószéken is, mert baj ám az a szegény népre s még nagyobb a házára, ha a magyar honpolgároknak az egyház nem a nemzeti érzést ápolja és fejleszti, hanem a nemzetiségit. Ennyit bátran mondhat a gróf ur a parókhiákban, mert hogy magyar *mise* legyen a görög-katholikuskoknál, az *Rómától* függ, de hogy magyar *prédikáció* legyen e haza templomaiban s hogy magyarokká *neveltessek* az idegen ajku honpoigárok gyermekei, az tisztára a *plébánosok* dolga. Elvárjuk nemzeti nyelvünk ama bajnokától, akit gróf Zichy Aladárnak hívnak, hogy nemzeti apostolkodását kiterjesszi erre a munkakörre is. Ezzel a példaadással bizonyára meg fogja téríteni Pikler Gyulát.

Egyik erős vádpontja a grófnak az, hogy az inkriminált jogbölcseleti elmélet az emberiség fejlődésének végső pontjául a falansztert tekintti. Mi a világállamot a magunk részéről merész utópiának tartjuk.

Am hogy éppen gróf Zichy Aladár az, aki az egyetemes emberi közületet mint elérendő ideált megvándolja, azon legyen szabad nagyon csodálkozunk. Volt egyszer egy magasztos lélek, amelynek egyik legragyogóbb kisugárzása így szólt:

— Én vagyok ama jó pásztor; és esmérem az én juhaimat, és esmértetem én is azoktól. Más juhaim is vagynak nékem, melyek nem ez akolból valók: azokat is elő kell hoznom, és az én szómat hallgatják. *És léssen egy akol és egy pásztor.*

A könyv, mely ezt az igét följegyezte, a János evangéliuma. Ott olvasható az emberi evolúció fejlődésének végső céljáról szóló e jövődőlés a X. fejezet 14. és 16-ik versében. Hát az egy akol és egy pásztor profécijája mi egyéb a *falanszternél*? Az egyház tanainak védője ime szembeszáll a világi tudó-

mánnyal még ott is, ahol a szabadon kutató szellem — persze más utakon — az új testamentom jövődőléséhez jut el. A vörös köpenyeges inkvizitorok akkor itélték el a tudósokat, ha emezek ismeretei ellentétbe jutottak a szentírással. Ebben volt ráció. Istentelen és embertelen volt ez a ráció, de ráció volt. A szalónkabátos Torquemádák ellenben eretnekséget látnak abban is, ha a tudomány ugyanoda lyukad ki, ahová a biblia. Ebben pedig semmiféle ráció nincs.

Galileit megkínózták az inkvizíció bírái, mert — ellentétben a szentírással azt hirdette, hogy a föld forog a nap körül. A huszadik század inkvizitorai máglyára vetnék a tudóst még akkor is, ha — megegyezően a szentírással — azt hirdelné, hogy a nap forog a föld körül. Az új Torquemádák szemében minden tudomány ipso facto eretnekség. A középkori Spanyolország ennyiben volt különb a modern Magyarországnál.

Eppur si muove, — csak azért is. Mozogni fog a föld továbbra is, habár a jogbölcseletet kitorúlték a budapesti jogi fakultáson a kötelező vizsgatárgyak diszes sorából.

Avatás.

Budapest, május 7.

(C.) Láttunk már katonai ünnepet eleget. A katonai ünnep szereti a nép, mert szelesebb, tarkább, elevebb a polgári komoly szertartásnál. A katonai parádé kedves a szemnek. Hanem olyan katonai ünnep, amilyen holnap lesz Budapesten, nagyon kevés volt eddig minálunk és ha volt is, jó régen esett meg. Olyan katonai ünnep lesz ez, amely nemcsak a szemünknek kedves, hanem a lelkünk is átheviti. Olyan katonai ünnep lesz ez, amely egyttal *nemzeti ünnep* is. Ez az, ami a holnapi zászlóavatást nevezetes eseményné avatja, jó magasan fölébe emelve a katonai parádék rendes jelentőségének.

A magyar király kezében lobog holnap a magyar királyi honvédség zászlaja. Ő maga könyörög istenhez, hogy ezt a zászlót áldja meg, és ő maga adja át a szent jelvényt a magyar ifjuság oltalmába.

Messzire kell visszatekintünk hazánk történetébe, hogy hasonló eseményt találjunk. Őseink számtalanszor ontották ugyan vérüket a nemzeti zászló védelmében, de mikor történt utóljára az, hogy egy magyar király ezt a zászlót felbontván, így buzdítsa népét: ime itt van hazánk jelvénye, mely egyttal az én jelvényem, mely alatt győzni vagy meghalni egyaránt dicsőség! Holnap ez történik. Maga a magyar király fogja a hazafiság és a katonai dicsőség szent szimbolumát a *Ludovika-Akadémia* ifjuságának kezébe adni.

A katonai zászlónak kettős jelentősége van: katonai szempontból a hősies kitartást, a bajtársi összetartást, a siron tul sem szünő hűséget jelenti; *politikai tekintetben egy nemzet önállóságát képviseli*. A katonától a zászló megköveteli, hogy *meghalni* tudjon érte, a nemzetől, hogy árnyékában becsülettel éljen. Nincs nagyobb dicsősége a katonának, mint zászlaja védelmében elesni; nincs nagyobb dicsősége egy nemzetnek, mint zászlaja körül sorakozva becsülesen élni.

Egy és ugyanazon a nyelven beszél a magyar nemzeti zászló, ugy a katonához, mint

a nemzethez. Hiszen évszázadok óta magyar-nak vagy katonának lenni: egy fogalom volt. Őseink évszázadok óta éles karddal, hol szerencsésen, hol balsikerrel, de mindig vitézül küzdöttek a haza szabadságáért; résen álltak mindnyájan, minden magyar ember egyuttal egy szent eszme katonája is volt. És résen állunk mindnyájan ma is, egyesült erővel küzdvén ugyanazért az eszméért, habár nem is karddal, mert azóta a harcnak új formái, mint eszközei alaposan megváltoztak.

„Békés verseny!” — ez az általános jelszó. A béke áldása a nemzetek általános vágya, a komoly, békés munka ma szentebb a véres harc dicsőségénél. De a verseny mögött az önzés, a békeszeretet mögött az elpuhulás, a munka mögött a gazdasági irigység bujkál és a békét szeretni még épességgel nem jelenti azt, hogy a békét fenntartani is bírjuk. Tanui vagyunk ma is, hogy a béke és a munka szeretete nem oltalmazhat meg egy nemzetet sem attól, hogy jogát valamely önző, vagy irigy szomszéd ellen karddal kelljen védelmeznie. Ilyenkor pedig jaj volna annak a nemzetnek, mely a békés munka által elkényeztetve, elfelejtette a kardot forgatni és visszaritadna attól, hogy létéért, önállóságáért örömmel áldozza fel összes kincseit, sőt életét is.

Erről beszél az a nemzeti zászló, melyet a legelső magyar ember holnap hazánk ifjúságának kezébe ad és azért szól a felségnek ez a cselekedete nemcsak a magyar katonákhoz, hanem a magyar nemzethez is.

Szép, emlékeztető és komoly esemény lesz az, amikor a *Ludovika* serdülő növendékei esküt tesznek majd a legfőbb hadúr és Magyarország királya által nekik ajándékozott zászló előtt és nemzeti hadseregünk képviselői, a honvéd-tisztek fényes sora ugyanezt az esküt megismétli. Amíg vérüket magyar katonában, addig zászlaja nem kerülhet ellenség kezébe, mert még elesve is vérző festével fedti a szent jelvényt. Így lesz ez és ez nem erény, hanem kötelesség, mert a nemzeti zászló a királyhoz és a hazához való hűségnek egybeolvadt szimbóluma.

Magasztos katonai ünnep lesz az, de nem pusztán katonai. Megérti a nemzet is zászlójának suhogását; megérti, hogy a magyarok Istene által megáldott és a magyar király által felszentelt zászló béke idején a közös munkásságban való összetartást, az egész nemzetnek a hazaszeretében való egyesülését jelenti,

háboru esetén pedig büszkén fog lobogni az imádott király és hű népei fölött.

Megérti ezt a nemzet és ha megértette, akkor a holnapi ünnep igazán magasabb jelentőségű egy fényes katonai parádénál. Politikai tett leszen az, még pedig olyan, amilyen a népek életében ritkán fordul elő, de ha előfordul, áldásos nyomot hagy a nép jövődjében.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, május 7.

A t. Ház harmadik olvasásban is elfogadta az Adria-javaslatot s aztán vita nélkül intézte el az állami menedékhelyekről szóló javaslaton történt főrendi módosítást.

S a napirendnek most már csak két pontja volt hátra.

Az egyik: a Fiumében szervezendő közp-foku közigazgatási bíróságról szóló javaslat volt, melynek senki sem várt vitát. De a függetlenségi pártból *Mezősény* Béla jónak látta ezt a javaslatot kifogásolni, sőt a végleges rendezés szempontjából külön határozati javaslatot is betervezteni. Az ő fejtegetései alkalmat adtak *Szell* Kálmán miniszterelnöknek, hogy széles esetenységekkel megrajzolva a javaslat hátterét és egész történetét, általános helyeslés közben mutathassa ki a kormány fiumei politikájának korrekt és szerencsés voltát. A miniszterelnök egyrészt joggal követelt annyi méltányosságot, hogy az ellenzéki kritikából ne hiányozzék legalább a szerencsés fordulat elismerése, másrészt erős hatással bizonyította, hogy amikor a provizóriumot fenntartjuk, ez a provizórium a Magyarországnak kedvező közjogi állapotot hosszabbítja meg és a legkisebb esorbát sem ejti a magyar állásponton. Természetes tehát, hogy a törvényhozás tulnyomó többsége lelkesedéssel szavazta meg a törvényjavaslatot, melyről a miniszterelnök joggal mondhatta, hogy hosszas és kellemetlen zavarnak szerencsés megszüntetését jelenti.

Eminens politikai jelentőséget ad *Szell* Kálmán mai beszédének, hogy a miniszterelnöki székből a fiumei kérdést teljesen megoldottnak jelentette ki. Fiume, bár *separatum corpus*, közvetlenül és nem Horvátország révén tartozik Magyarországhoz. Erről tovább vitakozni nem kell és nem lehet. S a miniszterelnök a maga igazságáról még az ellenzékét is meggyőzte, mikor konstatálta, hogy a provizórium éppen a magyar álláspontnak felel meg s a végleges rendezést a

kormány éppen azért nem siettet, mert abba a törvény értelmében Horvátország is beleszólana, Horvátország pedig a Mezősény kedvéért nem tenné meg azt a szívességet, hogy a maga közjogi álláspontját, akármilyen tarthatatlan, feladja.

Ezt a jelentős politikai nyilatkozatot az egész törvényhozás tetszéssel honorálta.

A napirend következő és utolsó tárgya: *Wlassics* Gyula kultuszminiszter válasza volt gróf *Zichy* Aladár interpellációjára a *Pikler*-ügyben.

— Halljuk! Halljuk! — mozgolódott a völgy, mikor a miniszter szólásra emelkedett.

S mély eszöndben, a legfeszültebb figyelemmel lesték a választ, melynek elzetesen annyi pletyka és legendát biztosított az érdekességét. A kultuszminiszter pedig ugyancsak kurtán és határozottan válaszolt. Egyszerűen felolvasta *Pikler* tanárnak az egyetemi tanácshoz intézett nyilatkozatát, hogy az inkriminált passzusokat, de még ahhoz hasonlókat se mondott soha előadásában. Azonfelül hivatkozott a miniszter *Piler* tanár volt és jelenlegi tanítványainak tanúságára, hogy *Pikler* a haza és vallás ellen sohasem izgatott. Ez volt voltaképpen az egész válasz. De *Wlassics* két megjegyzést csatolt hozzá. Ilyenformán:

— Erélyesen szólnék közbe, ha valaki, a tanítás bármely fokán, a haza vagy a vallás ellen direkt felszólítással izgatna. De hasonló erélytel és határozottsággal tiltakozom az ellen is, hogy a tanítás szabadságát s a szellem szabadosságát megtámadják.

A többség zajosan helyeselt, a szélsőbal még tapsolt is.

— Éljen *Wlassics*! Így kell beszélni!

És percekig tüntettek a kultuszminiszter mellett.

Gróf *Zichy* Aladár azonban nem nyugodott meg a válaszbán. Első sorban sajnálkozással jegyezte meg, hogy a miniszter a tanszabadság apológiájával szerezte magának olcsó dicsőséget. (Ezen a néppárti gróf egy szerencsétlen hasonlattal próbálkozott, mintha a *Pikler* nyilatkozata azokhoz a lovagias írásokhoz hasonlítana, melyekben a hősök visszazivják sértő szavaikat.

— De hiszen azt mondja, hogy soha tanított olyanokat! — kiáltották mindenfelől.

— Hát én majd kimutatom, hogy igenis tanított — szóló ingerülten gróf *Zichy* Aladár és sorra olvasott fel különböző szemelvényeket, részben a *Pikler* tankönyveiből, részben az előadásai nyomán készült jegyzetekből. De ezek a szemelvények sehogysen voltak alkalmasak az ő igaz-

TÁRCA.

A doktorjelölt.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Írta: *Holló Márton*.

I.

Mindig volt egynéhány kosztosa, szobaura Trajtlernének, ebből kellett pénzt csinálni, tudniillik, amióta Trajtlér meggondolta magát és egy reggel nem a mézárászként ment megnyitni, hanem a vasutrá ut. A vonat Hamburgba vitte, onnan hajón folytatta az útját új, jobb világ felé, ahonnan sehogy sem akaródzott neki haza kerülni, hiába imádkozott utána egy elhagyott asszony és öt-hat kisebb-nagyobb gyermek. Volt köztük már idősebbke lány is. Szóval a boltot be kellett csukni és naphosszat egyebet se tenni, mint főzni, sütni, vasalni, megmosni, ami bizony sehogy sem esett könnyen egy olyan kövér, nehézkes asszonynak, mint amilyen Trajtlerné volt, akárhogy is a kezére dolgozott a nagy lánya. Ez a szívós, türelmes, jóra való lány, ami terhet csak elbirt, azt mind a vállára vette, de egymaga csak nem tudott el látni mindent. Sok bajoskodással járt ez az állapot. Ahány diák, vagy szobaur csak élt náluk, annyiféleképpen élt, soha annak egyszerre ebédet, vacsorát találni nem lehetett, mindig volt egy kis sütés, fölmelegítés, hirtelen tűzön, spirituszon. Mindegy, mégis éltek, ha a legravaszabb számitással verekedtek is ki a mindennapi falatot s azt a kis ruházkodást, ami okvetlenül szükséges, hogy egészen utolsó ne legyen az ember. Sok lótas-futást, meg fejfájást okozott bizony mindez a szegény kövér asszonynak, akitől még az a nagy test se tudott elmaradni ebben

a lehetetlen életmódban, de valamiféle kérekvágásban mégis csak vergődött a familia, s már egy kis biztató cél is ítéltetett a bizonytalan messzeségben.

Rózáról volt szó, az önfeláldozó jó leányról, meg Simonról, a doktorjelöltre. Ez kezdetben csak szobaur volt maga is, aki hozott valamit a konyhára, de később átalakult családtaggá, amikor hogy, hogy nem, a Róza reménysege lett. Nem igen lehetett volna pontosan megállapítani, hogy ebbe az új minőségbe mikor, melyik pillanatban siklott át, csak annyi bizonyos, hogy egy és más pénzszavarak, elmaradt lakás- és koszt-pénzek miatt már előzőleg kissé függő viszonyban volt Trajtlérrel. Sok szó nem esett a változsról. Olyan észrevétlenül történt meg az átmenet az új helyzetbe, hogy minden beszéd, magyarázat csak kényelmetlenség lett volna. Egyszerű, okos, szinte hallgatag megegyezés jött létre, de a legtöbb önfelédtség talán a jó Rózában volt, aki mégis igazi szerelmes boldogsággal simult a fiu mellére, amikor valamelyik szabad perében kettesben maradhatott vele.

Meg volt érezve, el volt döntve: Simon a családé. De most már végezni kellett a doktorsággal. És Simon rendesen eljárt az egyetemre, a kórházba s nem futkosott többé napidíjas foglalkozásokért, legföljebb hazavit magának egy kis másolni valót, amiből persze csak egy kis zsebpénz került ki. De hát most már nem volt baj, Simon a Róza vélegénye, ő szorgalmasan tanul és már annyi, mintha a Trajtlerné fia volna. A lakáspénz, a kosztpénz végképpen elmaradt, Simonnak úgy se volt s a kövér asszony, de hogy kérte volna, mikora szive ugys tele volt boldog remegéssel érzte a fekete szakállas szép nagy fiúr, akit az ő jó Rózájának adott így az Isten. Inkább még jobban törté a fejét, még többet ravszkodott, csakhogy ez a derék nagy fiu békében dolgozhasson. Még arra is teltet gondja,

hogy rendes, uri ruha feszüljön a nagy fiu domboru mellén.

Simon pedig nem volt rossz ember. Néhanéha ugyan nem volt éppen mindennel megelégedve és egy kicsit idegeskedett, de alapjában véve elégedetnek mutatkozott s hűségese. A Róza titokban adott esőkjait elfogadta, visszaadta, a kisebb gyermekekhez is kedves iparkodott lenni s különösen kedvelte a helyes kis Gizát, aki polgáriba járt már és magasabb iskolába is készült. Finom, úri kisasszonykának indult a formás, barna leánya, figyelni való volt a fejlődése, ahogy nőtt. Ábrándos, mélabus kifejezés volt a szemében, amiért Simon többször zavarta is tréfásan. A diáklánya pedig hűdözött a faggatások elől és csak mondta mindig, ha Simon csufolkodott, vagy meg is csókolta:

— Hagyjon, Simon bácsi...

A nagy fekete ember közben végzett a pár elmaradt egyetemi esztendőjével, csak otthon készült már a végső szigorlatokra. Lehetett már reménykedni, hogy doktor lesz, s elveszi a Rózát. De azért mégis lassan ment a dolog. Simon uron sokszor unottság és fáradtság vett erőt és egy-egy terminus elmuot vizsgál nélkül. Mintha egy kis felírulás után vágyódott volna már a sok esztendi tanulás után, egy kis türelmetlen áhítózás bántotta változatos jobb élet után. Erre mutatott az is, hogy egyszer csak beállott egy masszázszintézetbe egy tehetősebb orvos barátja mellé, s akkor szerzett hónapokint hetven-nyolcvan forintot. Ebből lehetett olykor színházba, kirándulásra menni, s vitte magával Rózát és a kövér asszonyt is. Az asszonnyal belül sokat aggodalmaskodtak akkoriban, s a lány el is sirta magát titokban az anyja előtt, de Simonnak nem mutatták, hogy nyugtalanság bántja őket. Egy idő múlva azonban mégis szóltak s kérték, hogy ne keressen pénzt, maradjon otthon, s legyen már doktor. Nem mindjárt, de mégis megtette a ki-

nak illusztrálására s minden egyes szemelvény után hangosabb volt a derűtség. Mikor pedig még azt is kifogásolta, hogy Pikler el tud képzeli olyan emberi közösséget, melyben a nemzeti korrólátok is ledőlnek, a jobboldalról átkiáltották:

— Ilyen címen vád alá helyezhetnék Madách Imrét is a falanszter-jelenetért!

A néppárt azonban nagyon megbotránkozott a felolvasott szemelvényeken. Igaz, hogy ezzel a megbotránkozással körülbelül magára maradt. De annál mohóbban kapott a néppárt a függetlenségi Fáy István egy közbeszólásán, mely valahogy hasonlított a megbotránkozáshoz.

Meszély Pál a padra üttött öklével:

— Ez a magyar ember! Ez meg meri mondani, hogy ilyeneket tanítani botrány!

Ebből pillanatnyi zaj támadt s a szélsőbal egymás közt zajosan vitakozott. Graf Zichy Aladár pedig kapott a kedvező alkalmon s befejezte beszédét.

— Ha a sötétség védőjének fognak is kiáltani, azt mondom: kevesebb tudományt kérek inkább, de több hitet és több hazafiságot.

Wlassics Gyula kultuszminiszter nagyon szerencsésen válaszolt ezekre az újabb támadásokra. Első sorban mosolyogva jegyezte meg, hogy bár mindig ócsó dícsőség maradna a magyar parlamentben a tanszabadság apológiája. („Ugy van! Igaz! Eljén Wlassics!” — hangzott mindenfelől.) Aztán meg a felolvasott szemelvényekre reflektált. Hogy mindig veszedelmes egy nagy filozófiai rendszerből szemelvényeket kiragadni. Se a rendszert, se a szemelvényt nem lehet így megérteni. De különben is, a miniszter távol van tőle, hogy mindent helyesellen, amit Pikler tanít. Az egyetemen sokan tanítanak és egymással ellentétes tanoknak is vannak hirdetői. Meg kellene bolondulnia a miniszternek, ha mindezekkel a különböző és ellentétes tanokkal szolidaritást kellene vállalnia! Ugy tehát ne is akarják a kérdést felállítani, hogy akár a kormány, akár a többség egyetért-e Pikler tanár tanításaival? Erről nincs és nem is lehet szó. Mikor azonban az egyetem jogi fakultása a legnagyobb dícsérettel ajánlja Piklert, a filozófus tanárt, egyetemi rendes tanárságra, a külföld pedig tekintélynek vallja ezt a fiatal tanárt, aki így becsületet szerez a magyar névnek: akkor az inkvizíció idejére emlékeztetnek, hogy rendszeréből kikapott szemelvények miatt állásából elmozdítsák.

Az egész szabadelpvűpárt s a szélsőbal legnagyobb része tapsolt a miniszter beszédének s ez a nagy többség tudomásul is vette a választ.

vánságukat. S akkor sokszoros gondal vigyáztak rá. Hogy csak valahogy esőnd legyen a szobája körül. És vigyáztak arra, hogy jól táplálkozzék. Trajtlerné akkor vett egy nagy porcellán bögrét, s abba adott neki reggel, délután kávét. Két embernek valót, két zsömlét, vagy nagy karaj tejes kalácsokkal. Szép husokat sütött neki és jó szívvel kínálgatta:

— Egyen Simon! Aki a fejével dolgozik egész nap, annak jól kell élni!...

II.

Simon itta a nagy kávékat, ette a husokat, úgy futtában el is gondolta, hogy milyen jó bának vele, s egy-egy újabb felbuzdulással neki feküdt mindig a tanuláskor. Próbálgatta mindenféleképpen. Az utcai nagy szobába, amely tele volt nagy és kis ágyakkal, felzörgtek a csovik, hát egy-két könyvet, jegyzetet a bóna alá esapott és elment árnyas helyekre, a ligetbe, Muzumba, még a Gellérthegyre is, de ezeken a helyeken se volt sokáig maradása. Valami mindig elvonta a figyelmét, nem tudta sehogy se szorosan a tanuláshoz tartani az esztét. Változtatott a módszeren, megint otthon maradt, de egy kis udvari szobába húzódott a folyosónak a végén. Tul azon már nem lakott senki. Bent valóságos körüláncolat magát a kötetekkel, alig látszott ki belőlük a csibukájával, ahogy az alacsony diványon tanyázott. Onnan hallatszott ki ezután a hangja, amint sokszor dünyögve, vagy akár kiabálva tanult. Egy ideig csak ebédre, vacsorára jött elő, a kis evést, reggelit, tizórait úgy vitték be neki. A kővér asszony, vagy Róza és néha Giza is, ha nem ment iskolába. Utóbb, hogy éppen a nagy vakáció köszöntött be, a legtöbbször ő. Akkor már a tizenhatodik esztendőn is al volt, s arra a tavaszra szinte meglepetés volt, ahogy szép nagy lányra bontakozott ki hamva-

De az ülés után, a folyosón és az utcán még sokáig folyt a disputa Piklerrel és az ő tanításairól. Annán beszélték róla, hogy ha ennyien olvasták volna Pikler könyveit — talán érdemes is volna magyar tudósnak lenni. Pedig dehogyan olvasták. Most hallottak a tanításairól egyet-mást, most is csak szemelvényeket — mégis támadták egyesek, védtek többen. Valószínű azonban, hogy ennél a védelemnél és ennél a támadásnál mégis csak illetékesebb, amit Piklerrel a jogi fakultás és a tudományos külföld mond. Ezek ismerik is legalább, mikor ítéletet mondanak róla.

Egyébként azt mondta valaki a folyosón:

— Szerencsés Pikler... Szokrateszt meg is mérgezték a tanai miatt és hamarabb kellett halhatatlanná lennie. Piklert pedig csak a néppárt támadja.

... Holnap a Ludovika ünnepe miatt nincs ülés.

A képviselőház ülése május 7-én.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedűs Sándor, Darányi Ignác, Széchenyi Gyula.

A Ház az Adria-törvényjavaslatot harmadik olvasásban is elfogadja.

(A lencetörvényjavaslat.)

Hajdu József előadó ismerteti a főrendiháznak az állami gyermekmenhelyekről szóló törvényjavaslatra vonatkozó módosítását. A közigazgatási bizottság, mivel az egész módosítás ugyszólván csak stílártsnak mondható, azt lényegében elfogadta s ajánlja a Háznak is, hogy járuljon hozzá.

Széll Kálmán miniszterelnök! T. képviselőház! Ezen szakasz módosításának története — amint a t. képviselő urak méltóztatnak emlékezni rá — az, hogy a képviselőházban a törvényjavaslat részletes tárgyalása alkalmával, gondolom, Berzeviczy Albert t. képviselő urnak indítványára, beszúrattok a kisdédvásra szóló 1891-ik évi törvényre való hivatkozás. A főrendiház ezt a hivatkozást és így a szakaszt megoldotta az 1868-ik évi népoktatási törvényre való hivatkozással. Mindkét hivatkozásnak oélja az, hogy az ellenőrzés a gyermekekre nézve, amint háromvegy korukig a kisdédvásra szóló törvényben megállapított rendelkezések szerint történik, hatéves koruk után a népoktatási törvényben megállapított rendelkezések szerint gyakorlatilag, illetőleg az ottan megszabott szűllő és gondnoki ellenőrzési teendők ezekre is kiterjeszteszenek.

En mindkét módosítást tulajdonképpen magától értetődőnek tartom, mert ez a gyermekmenhelyekről szóló törvény azt a két törvénycikket semmi rendelkezésben nem abrogálta, nem is intézkedett róla. (Helyeslés.) De ha már a világosság kedvéért a képviselőház elhatározza a kisdédvási törvényre való hivatkozásnak felvételét, akkor logikus, hogy a népoktatásról szóló törvényre való hivatkozás is bejődjön. En tehát szintén ajánlom a t. képviselőháznak a fő-

rendiház ezen módosítását, amely kétségtelenül a dolgovalagosabbá teszi.

De, t. képviselőház, a közigazgatási bizottság egy irány-módosítást is tett amelyben talán igazza van a közigazgatási bizottságnak, talán nincs, mert vitás kérdés a magyar stíluszükában, hogy mi legyen a sorsa ennek a „pedig” szónak. (Ugy! Ugy van!)

En tehát nem azért, — hiszen valóban indifferens a dolog — hanem azért, hogy ezen igazán társadalmi, politikai közegészségügyi és minden tekintetben fontos nemzeti cékokat szem előtt tartó törvény minél hamarabb törvényerőre lépjen s én abban a helyzetben legyek, hogy úgy az ország különböző részeiben, mint Budapesten hozzátoghassak ilyen gyermekmenhelyek felállításához. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.) nagyon kérem a t. képviselőházat, méltóztatassék a főrendiház módosítást változtatlanul, az irányi módosítást nélkül elfogadni. (Helyeslés jobbfelől.) hogy ez a törvény a két Ház egyebhangzó határozata értelmében minél hamarabb 6 fejségének szentesítése alá legyen bocsátható. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

A Ház a módosítást elfogadja.

(A fumei közigazgatási hatóság.)

Belitska Béni előadó ismerteti a belügyminiszternek a Fiumében szervezendő középfokú közigazgatási hatóságról szóló törvényjavaslatát. Kijelenti, hogy a közigazgatási bíróságról megalkotott törvény értelmében a törvény hatálya Fiume városára és kerületére is kiterjesztendő, figyelemmel a Fiume városában létező különleges viszonyokra. ott a törvény azoknak a viszonyoknak megfelelő módosításokkal volt életbe léptetendő. Minthogy pedig a közigazgatási bíróság mint második és legfőbb fokú bíróság lón annak idején szervezve, mely elé a második fokú közigazgatási hatóság határozatai kerülnek felülvizsgálat és végelintés alá, Fiumében pedig ilyen középfokú közigazgatási hatóság nem létezett, a kormány 1897. évi 18 984 számú kormányrendelettel Fiumében is életbe léptette a közigazgatási bizottságok intézményeit, valamint mindazokat a törvényeket, amelyek a közigazgatási bíróságra vonatkozással bírnak és egyben a közigazgatási bíróság hatáskörébe utalta azoknak a teendőknek egy részét, amelyeket az 1886. évi népoktatási törvény és az 1876. XXVII. t. c. a községi iskolaszék ruházta át.

Fiume város képviselőtestülete azonban nem választotta be a közigazgatási bizottságba a kiküldendő tíz tagot és így ott már elejétől fogva is a közigazgatási bizottság csak csonkán volt összeállítható s egész működése leginkább abból állott, hogy annak üléseiben a szakreferensek megjelentek, jelentéseiket felolvasták, azokat tudomásul vették a tulajdonképpeni közigazgatási középfokú intézkedéseket pedig a fumei kormányzó végezte, akinek részint a törvény, de leginkább a kiejelődött gyakorlatnál fogva is jelentékeny egyéni hatásköre volt.

Az a körülmény tehát, hogy a fumei szük térre szorítóköz közéletben egy ilyen nagyobb arányú intézmény, mint a közigazgatási bizottságnak intézménye, magának és a szervezetnek megfelelő hatáskört nem talált, másrészt pedig a közigazgatási teendők második fokú a kormányzóság mellett csonkán megalkotott közigazgatási bizottság is végezte és így a közigazgatási középfokú teendők ellátásában bizonyos tekintetben bifurkáció állt elő, amely pedig mindenütt, ahol jelentkeznek, csak bémítológ hat az ügyek elintézésére; mindezen körülmények arra indítottak a kormányt, hogy módot keressen ezen visszás állapot megszüntetésére.

san. Hanem azért még mindig bokán felül viselte a szoknyáját.

Ha ő került be a kis szobába, Simon szívesen hagyta ott a könyves asztalt. Megfogta, meg-simogatta a kezét, vagy végig huzta a tenyerét a hajján, s ha húzódozott az ő csöndes, különös módján, erősebben tartóztatta és beszélt hozzá:

— Még mindig csak olyan idegenek vagyunk, kis lány? Mért magázol?

— Hagyjon... Simon bácsi...

— Ne szólíts már Simon bácsinak.

Gizáska csak vergődött, mint egy félnék madár, s szabadulni akart.

— Mondd egyszerűen Simon! — folytatta az idős orvosfiú. — Hisz rokonok vagyunk.

A lány meg csak nem tudta kimondani a bizalmas megszólítást. De tovább erőszakolták: — Próbáld meg már egyszer: Si—mon... No így: Si—mon...

Menekülni akart mindenáron Giza, s végre erőltette, de amikor már kiesuszott a száján a név, nem tudta csak úgy pusztán hagyni. Hanem így mondta nagy akadozással:

— Si—mon... ur... ur...

Azzal kisiklott a szobából.

— Ez egy édes szép lány, csupa bársony! — mondta magában Simon, s rögtön Róza jutott az eszébe a csontos, kemény kezével, s a tetszetős, de már kissé száradó arcával.

... Késő nyáron egy este különösen fásultan jött haza Simon. A kapu alatt Róza és az anyja jött szemben. Valami kis sürgős bevásárolni való juttat az eszükbe.

— Nem jön velünk Simon? — kérdezte az asszony.

— Nem, nagyon fáradt vagyok.

— Hagyd mama, csak várjon meg minket fent — szólott közbe rögtön Róza, aki utóbb mind jobban vigyázott arra, hogy csak ne legye-

nek terhére a vélegényének. Most is észre vette mindjárt a kedvetlenségét.

— Rögtön jövünk, s aztán vacsorázunk! — mondta még elmenőben.

Simon csak bóbintott, majd felsietett a házba. A lakásban nagy esend volt, csak a konyhából hullatszott egy kis edényesörgés. Ledült a kis szobában az ócska bőrdíványra, de nem volt nyugta. Mert úgy is bántotta valami, a csöndesség a kopottas környezetben még jobban rontotta a kedvét. Benézett a konyhába, ott a cseléd motoszkált.

— Senki sines ithon?

— Gondolom senki, tekintetes ur. A gyerekek lenn vannak a téren, tán a kisebbik kisasszony is utánuk ment. Mert mondta, hogy majd felhozza őket.

Simon tétovázva a nagy szoba felé fordult. Gondolta, majd kinéz az ablakon. De a nagy szoba nem volt üres. Giza otthon veszteget még, a régi szövet-pamlagon feküdt. Simon szinte csak akkor pillantotta meg, amikor a közelébe ért, mert a leterített asztal előtte előle.

— Hát te mit csinálsz itt, kis lány? — kérdezte felélénkülten, pajtáskodva.

— Pihenek, nagyon melegem van — felelte Giza, s kissé elfordult.

Simon a dus, hullámos hajra tette a kezét, s a lány arcába akart nézni, de az eltolta.

— Mi bajod? Rosszkedvű vagy? — szólította a szakálás fiú.

— Hagyjon, jól esik csöndesen heverni.

Simon határozatlanul ment az ablakhoz. Leült egy székre, s kinézett. Csaknem minden átmenet nélkül ereszkedett le a szürkület. Az utca szibongása felhangzott, a másik ablak felől esőrrésen hallatszott, s a gázlámpa felvillanó fénye ráesett a fekvő lány fejére és derekára, s szemé valami macacs keménységgel volt lehunyna,

Miután a javaslat Fiume autonómiáját nem érinti semmiben, másrészt pedig a magyar államiság tekintélyét és kihatását magasabb mértékben biztosítja azáltal, hogy jövőben a középokú közigazgatási teendők kizárólag magyar állami tisztviselőknél fogják elintézni és végleg, miután a javaslat törvényerőre emelkedésével Fiume város polgárai is birtokába jutnak mindazonkarnak a biztosítóknak, amelyeket a közigazgatási bíróságok megalkotása óta minden magyar állampolgár élvez, a törvényjavaslatot elfogadásra ajánlja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Mezőssy Béla nem fogadja el a törvényjavaslatot, mert ez a fumei kérdést véglegesen úgy se oldja meg. (Zaj a jobboldalon.)

Ugron Gábor: Oszlássák már fel azt a szkupstinát!

Szél Kálmán miniszterelnök: Csendet kérek! **Mezőssy Béla** álláspontját a törvényekből magyarázza, visszavezetve egészen a Mária Terézia idejében kelt törvényes intézkedésekre. Fiume hovatartozandósága a törvények alapján teljesen tisztázott dolog. Külön törvényeket tehát Fiumének csinálni nem szabad s minden törvény, amelyet a magyar országgyűlés megalkot, az Fiumére szükségszerűleg kötelező. Az a feltevés, hogy Fiume csak Horvátország jogán tartható a magyar korona corpus separatumnak meg nem állhat, mert ez ellenkezik a törvényvel. Ez a feltevés volt alkalmasint az oka annak, hogy háromszori tárgyalás után sem sikerült a fumei provizóriumot megszüntetni. Ajánlja, hogy az ide vonatkozó s a mostani állapotot statuáló 1868. évi 30. t.-kik 66. §-át töröljék el és határozati javaslatot ad be az iránt, hogy utasítsák a kormányt egy, a fumei kérdést véglegesen rendező törvényjavaslat benyújtására.

Szél Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Az előttem szövegtől t. képviselő — hivatkozom mindenre, aki beszédét hallotta, és igazat fog nekem adni mindenki — nem annyira a törvényjavaslatnak érdemével s azokkal a célokkal és feladatokkal foglalkozott, amelyekkel ez a törvényjavaslat meg akar oldani, hanem foglalkozott a fumei kérdéssel, — amely nézetem szerint közjogi értelemben nem is képez kérdést — és a fumei kérdéssel való foglalkozása közben jutott arra a konklúzióra, hogy azért, mert az ugynevezett fumei kérdést ezen törvényjavaslat véglegesen nem szabályozza, ő a törvényjavaslatot, akár jó, akár rossz, (Egy hang a szélsőbalon: Nem jó!) akár szükséges, akár nem, akár segít, akár nem segít, — lehet, hogy majd halom, hogy nem jó, de eddig még nem hallottam, (Ugy van! jobbról) — nem fogadja el.

Bocsánatot kérek, a t. képviselő urtól, de egy kicsit megkönyögtetem magának a kérdést. Mert a t. képviselő ur egészen elfelejté, hogy a közvéleményben és ebben a házban hangzottak minden oldalról és arról az oldalról is nem egy budget-vita alkalmával, és annak az oldalnak sajtóorgánumaiban is, hogy miocoda állapot ez, a kormány nem tud rendet csinálni és nem képes a törvényes állapotokat helyreállítani az országnak egy területén, a magyar államnak egy pontján, Fiume városában, kénytelen abszolút módon, — mert ez igenis abszolút mód — rendeletekkel, a törvényhozás által nem szentesített, nem törvényes felhatalmazás alapján kiadott, de a helyzet szükségéből folyó, egészen indokolt, mert a helyzet szüksége tette indokoltá, de törvénytelen rendeletekkel kormányozni. Most pedig, mikor ez a törvényjavaslat azt akarja és én, aki ezt a törvényjavaslatot benyújtottam, azt akarom, hogy Magyarország ezen becses és nagyon értékes részében a törvényes állapotokat helyre-

állítsuk, a rendes viszonyokat, az anyaországhoz való tartozásának minden konzekvenciát a maga praktikus vonatkozásaiban és következményeiben érvényesítsük és mikor ide hozom Fiumét érzelmeiben és költezettségében és a központi kormán és a magyar állam egységes törvényhozása szuverén hatáskörének érvényesítésével és teljes biztosításával, sőt kiterjesztésével (Ugy van! Ugy van! jobbról és a középben), hogy akkor ezt egy szóval sem méltóztatik említeni, erről egy szóval sem méltóztatik megemlékezni, bocsánatot kérek, ezt én — méltán — igen hiányos bírálatnak tartom. (Helyeslés és tetszés jobbról és a középben.) Mert higgye meg a képviselő ur, az emberben majdnem azt a benyomást kelti, hogy tehet akármit, jót és hasznosat, nem kap dicsmért érte. Nem azért nem teszem, hogy ezt keressem; de mikor kritikát méltóztatik gyakorolni és ridegen visszautasítani ezt a javaslatot, akkor legalább egy szóval meg kell emlékezni arról, hogy ez a javaslat nem is áll az alapon, hogy a fumei viszonyokat, Fiumének autonómiáját az 1868-iki törvény értelmében véglegesen és teljesen rendezze, úgy, mint azt a 68-iki törvény mondja, mégis, mikor azokat a nagyfontosságú célokat tűzte ki maga elé, sőt meg is oldja, melyeket most a t. képviselő urnak emlékébe voltam bátor hozni, hogy akkor, amikor a törvényes állapot visszaállítása mellett a közigazgatást úgy rendezzi, hogy az jobb lesz, a központi kormány hatáskörét jobban érvényesíti és kiterjeszti Fiume törvényes önkormányzatának sérelme nélkül, sőt biztosításával: akkor a képviselő ur egy szóval meg nem emlékezik minderről. Ez így nem objektív kritika. Sőt nem is bírálat a kritika, mert a kérdés érdemével nem foglalkozik. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a középben.)

Már most áttérek a t. képviselő ur érvelésére. (Halljuk! Halljuk!) Azt mondja: meg kell oldani a fumei kérdést, még pedig meg kell oldani véglegesen, mert harminc év óta sürgetjük és még sincs végleg megoldva.

En a fumei kérdés közjogi állására nézve elmondtam nézeteimet ezeltől két évvel és tavaly is elmondtam a t. Háznak, talán a tudódnak is helyesléssel. (Ugy van!)

Mezőssy Béla: Ezt el is ismertem! (Ugy van! jobbról.)

Szél Kálmán miniszterelnök: És hogy ez a helyesítés, melylyel a t. tudódnak engem megajándékozik szíves volt, alapos volt és nem volt gyümölesten, mutatja ez a törvény és mutatja az, hogy Fiumében a rendes állapotok helyreállottak. Azt az eredményt talán még sem vitathatja el senki, hogy ma Fiumében — ezen törvény nélkül is — a törvényes, normális, az alkotmányos állapot helyre van állva, (Ugy van! Ugy van! jobbról és a középben.) hogy ma Fiumében nincsen hang, amely azt mondja, amit vitattak és vitáltak nemcsak egyesek, nemcsak pártok, nemcsak gyülekezetek, hanem vitáltak majdnem a municipium nevében, hogy nincsen törvény Fiume hozzájárulása nélkül, hogy Fiumére nézve a magyar törvényhozás csak föltételes és csak akkor érvényes egy törvény, ha Fiume hozzájárul. Ez a hamis, ez a képtelen, mindenki által repudált és közjogiilag teljesen téves tan, amelyet mindig visszautasítottam, ma Fiumében követkekre nem talál: (Ugy van! Ugy van! jobbról.) Fiumében, ahol nem akartak megesküdni a tisztviselők az alkotmányra és nem akarták a hivatalos esküt letenni, a reprezentanza választását kiírtam és a reprezentanza választása megtörtént törvényesen és Fiumének első tisztviselője letette az esküt, mielőtt bármi néven nevezendő koncesszió adatott volna, vagy bármi változás állt

késő, egymásé leszünk, elveszlek. Csak te is akard. És mondd, hogy szeretsz. Mondd ...

— Istenem ...

— Mondd, hogy szeretsz — ismételte sürgetve Simon, de a lány csak némán hanyatlott a karjára.

Magához emelte s az ajkát csókolta hosszan, talán egy percig is.

Akkor egy kis zörög ijesztette fel őket, amittől szétváltak. Káprázó szemmel nézett az ajtó felé Simon.

— Semmi! — dünyögte megnyugodva, de a szemét dörzsölgetve mégis elindult a homályban, hogy kinézzen.

Hanem az ajtó előtt, a szélső ágy lábánál megakasztotta a menyasszonya. Ez ott hevert ajtulan a földön és éppen egy nagy, fájdalmas nyögés hördült ki a melléből.

Nagy zsvajjal rontottak be éppen a kis öccsel, akiket az anyjuk szedett össze ezalatt az utcán.

III.

Tíz óra tájban tért csak magához Róza a nagy élesztgetésre, amit a halálra rémült kövér asszony és a doktorjelölt elkövetett. Mikor már az eszénél volt, s megismerte az embereket maga körül, borzongva bujt a takarója alá, s zavart ki mindenkit. Csak az anyját tartotta magánál.

Később mégis bekiváncokozott a doktorjelölt, hogy ápolja. Mégis csak orvos, vagy mi, hát ért hozzá. De csak ki kellett megint fordulnia a szobából. A beteg lány rikácsolva parancsolta el az ágytól:

— El innen! Nem akarom látni... Soha! ...

Sötétben, keserűen hagyta oda Simon a szobát.

— Gazember vagyok! — mondta magában leverten.

volna be a tényleges állapotokban. (Ugy van! Ugy van! jobbról.) Bocsánatot kérek, ez talán mégis valami és ez talán mégis azt mutatja, hogy az a politika, amelyet én folytattam és a melynek kiesücsösödése és kiolvasása a törvényjavaslat, talán még sem érdemel oly kicsinylést és nem érdemli azt, amiben a t. képviselő urnak határozati javaslata kulminál, hogy ez nem jó megoldás, tegyük félre, hanem elvabírázások, a pium desideriumok kijelentéseinek az álláspontjára helyezkedjünk és ne tegyünk semmit addig, míg az 1868-iki törvény értelmében az u. n. végleges megoldás nem történhetik.

Szembeszélek a végleges megoldás kérdésével. Először is kijelentem, hogy ezen kivánságunk a teljesítése perennissé teszi a törvénytelen állapotot Fiumében. (Ugy van! Ugy van! jobbról.) Kivánsatos ez? Helyes ez? Helyes ez alkotmányos elvi szempontból a magyar törvényhozás részéről? És helyes ez abból a célból, amely kell, hogy mindnyájunknak célja legyen, hogy Fiumét a maga törvényes és érzelmi szférájában ide kössük Magyarországhoz teljesen? (Helyeslés. Ugy van! Ugy van! jobbról.) De tovább megyek. Egészen téves az urak álláspontja. Azt mondják, meg kell oldani véglegesen ezt a kérdést, mert azt nem lehet tűrni, hogy Fiume provizórium alatt álljon. A tisztelt képviselő urak egyet felejtettek, felejték a törvényt. Nekem nem szabad elfelejtenem sem intézkedéseimben sem működéseimben, sem a diskusszióban. Az 1868: XXX. t.-c. ezt mondja: „Mindazon terület, mely jelenleg Buccari városával és kerületével együtt Fiumevármegyéhez tartozik. Fiume város és kerülete kivételével, amely város, kikötő és kerület a magyar koronához csatolt külön testet (separatum sacrae regni coronae adnexum corpus) képez s amelynek, mint ilyennek, külön autonómiájára s erre vonatkozó törvényhozási és kormányzati viszonyaira nézve Magyarország országgyűlése és Horvát-Szlavon- és Dalmatizsákok országgyűlése és Fiume városa közt közzétett tárgyalások után közös egyetértéssel lesz megállapodás eszközölendő.” (Felkiáltások a szélső baloldalon: Mondta! De ezt nem elég mondani, hanem ignorálni sem szabad a kérdés megítélésénél. Ez a törvény azt írta elő, hogy a kérdés végleges kioldásának utján oldassék meg. A törvényhozás utasítása alapján a kioldás megkísérelt feladatokat megoldani.)

Nem sikerült; nem sikerült két ízben. És mikor két ízben nem sikerült, akkor a magyar országgyűlés Horvátország országgyűlésének minden ingerenciája nélkül és egészen a maga törvényes és a maga szuverén hatáskörében azt mondta; én pedig életbe léptetem a magam szuverén hatalmánál fogva és így utasítom a kormányt, provizóriumon ilyen rendelkezést tenni.

Az 1868-iki törvényt nekem meg kell tartanom. Elismerem, hogy ez nem szerencsés része a Magyarország és Horvátország közti egyezményképpen fennálló törvénynek. En Fiume közjogi állását tisztának, kétségtelennek tartom, a mihez szó nem jár. (Ugy van! Helyeslés jobbról.) Fiume ugyan egy separatum corpus sacrae coronae, de közvetlenül tartozik Magyarországhoz (Igaz! Ugy van minden oldalról.) nem Horvátországhoz; (Ugy van! Ugy van! minden oldalról) ez szóba sem kerülhet. (Igaz! Ugy van!) Ezt ez a törvény is elismeri.

Már most az az egyezkedés, amelyet az 1868-iki törvény tartalmaz, felvetette azt, hogy ennek a területnek végleges rendezése, — nem közjogiilag, de az autonómiájára nézve — kioldások utján fog majd történni és én ezt is hibásnak tartom, de tény és a törvényt, amíg nem abrogáltatik, nekem meg kell tartanom.

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy Horvátországban az a tan áll fenn és ezért veszélyes ez a kérdés végleg meg nem oldani, hogy nem úgy van a dolog, amint én mondom, hanem hogy Fiume Horvátországhoz tartozik és Fiumét ők követelik maguknak. Már most: vagy fennáll ez a tan, vagy nem áll fenn. Ha fennáll, akkor hogy képzeli a képviselő ur azt, hogy ha én ma azt indítványozom, hogy a horvát országgyűléssel együtt, — mert a törvény ezt írja elő — tárgyaljuk a kérdést, hogy ma inkább tisztába hozzadjuk a dolgot, mint azelőtt. Ha pedig nem áll fenn ez a tan — és én azt hiszem, hogy ma már csak nagyon kevés ember fejében áll fenn — akkor halványul napról-napra és a tényeknek, a magyar állam imponáló erejének nyomása alatt végleg meg fog szűnni. Akkor aztán fogunk utat találni, hogy a törvénynek ezt a cikkét megváltoztassuk. (Élénk helyeslés és tetszés jobbról és a középben.) Addig meg kell tartani. (Igaz! Ugy van! jobbról a középben.) És hozzátésem, hogy ez a feltevés gyengül és ha nem áll fenn, akkor nincs is veszély abban, ha provizóriumon fenn tartjuk — mit? azt, ami nem a horvát föllogásnak kedvez, hanem kedvez a magyar közjogi föllogásnak. A t. képviselő urnak igaza volna, ha olyat akarnék fenn tartani és olyat akarna fenn tartani a magyar törvényhozás, ami a horvát feltevés értelmében, ahhoz közelálló szeilemben szervezi Fiume autonómiáját és ami ellenkezik a magyar közjogi föllogással. De mikor ez a provizórium, a horvátoknak minden hozzájárulása nélkül, Fiume város közjogi állását intakte halgalya, tisztán magyar szempontból, a magyar állam szempontjából és Fiume város autonómiájának tekintetbe vételével rendezte és rendezzi a viszonyokat és mikor ebből folyólag állok én elő ezzel a törvényjavaslattal, amely hivatva van e szempontokból ezt a dolgot alaposan megnyugtatóan, kimerítően, az én nézetem szerint okosan rendezni: akkor mi baj nekünk ez a provizórium? Nem baj ennek fenn tartása, mert ezzel semmiféle irányban sem szenved csorbát a magyar államiság. (Igaz! Ugy van! Élénk tetszés a jobb- és baloldalon.)

Azt mondja a képviselő ur, mert előadása folyamán ide konkludált és nekem a konklúzióval kell foglalkoznom, hogy egyszerűen töröljük el a törvényt,

s hamvas area, nyaka melegen vált el a könnyű, szinte átlátszó bluz fehér habjától.

Simon nyugtalan igézet alatt nézte a virulóan üde teremést, akit soha még ennyire egész titokzatos valóságában nem látott maga előtt. Ebben a homályos derengésben, a körülmények sajátságos hatása alatt, babonás rémülettel érezte meg, hogy ellenállhatatlan ragadja őt a sorsa egy nagy, de édes, kívánsatos vétek felé. A fásultság felszakadt róla, csupa izgalmas, szenvedélyes kavargás lett a lelke. Semmi sem tudta visszatartani, amikor remegve a pamlaghoz ment s szerelmes epedéssel szólította a lányt:

— Giza!

És simogatta meleg arcát, haját. Az pedig idegesen jidd fel s háritotta magától erőltlenül:

— Hagyjon ... Simon ...

— Nézz rám, Giza ... édes kis Giza ... ne féj ...

De már akkor csókolta az arcát és kereste az ajkát a lánynak s mikor rátalált, el se tudott válni tőle. Arra bocsátotta csak el, amikor forró nedvességet érzett a kedves arcon. A kis Giza csupa könny volt s felemelkedve, fuldokló zokogással hanyatlott le a pamlag oldalára. Simon most már magánkívül volt s két kezébe fogva a lány kedves fejét, szerelmes rémülettel csitította.

— Kicsiny Gizám, ne sirj! ... Ugy-e, nem haragszol? ... Nagyon, nagyon szeretlek ... nem tehetek róla ...

— Istenem, Istenem — sóhajtott a lány. S a férfi csak nem birt magával. Csupa szenvedélyes becézés, lázas örület volt, ahogy folytatta:

— Szeretlek, enyém vagy ... És tudom, te is szeretsz ... Ne fordítsd el a szemed! ... Azért voltál mindig olyan különös, féltékeny ... — Simon, ne bántson, én félek, mert ... — Ennek így kellett lenni ... Még nincs

mert ez nézete szerint nem felel meg a mi feltevéseinknek, nem helyes, ezt be kell látni, tehát törüljük el.

Bocsánatot kérek, a t. képviselő ur a szóban forgó törvények helyessége, vagy helytelensége felől való mediatációjában a 66-ik szakasznál megállt és nem olvasta a törvényeket tovább. Ha tovább olvasta volna, megtalálta volna a törvényben azt is és pedig a 70-ik §-ban, hogy ennek a törvényeknek pedig minden része csak úgy és azonképpen változtatható meg ahogy létrejött, tudniillik küldöttségek útján Horvát-Szlavonországra és Magyarországra között. Az a hirtelen eltérés jogsérelem, törvénysérelem, közjogi sérelem lenne, amit t. barátain az az oldalon e felvilágosítás után nem fognak magukévá tenni. (Igaz! Ugy van! Elénk helyes és a jobb- és baloldalon.)

Azt mondta a t. képviselő ur, (Halljuk! Halljuk!) hogy képtelenség ez az egész megoldás, mert — azt mondja — a kormányzó és a kormányzó tanács hatáskörét írja körül, azt pedig a mi törvényeink nem ismerik. Ez volt az egész kritika a törvényjavaslathoz.

Bocsánatot kérek, én nem ismerem olyan magyar törvényt, amely kimondaná, hogy csak olyan állás bír törvényerővel Magyarországon, amelyet külön törvény állapít meg. A mi közjogi, közhivatali állásainkat, legyenek azok akár bíróságiak, akár hatóságok, igenis részben ilyen konstitutív, rendelkező, alkotó és intézményeket szervező törvények állapítják meg, de ezenkívül a hatóságoknak egy serege van, amelyeket a budgetjog alapján állapít meg a törvényhozás és amit a budget-törvény megállapít, az éppen olyan törvényes állás, mint amelyet külön törvény állapít meg. (Ugy van! jobboldal.) Egy kisít vastag állítás volt tehát azt mondani, hogy ez képtelenség, mert ez nem képtelenség, hanem ennek a törvényhozáshoz 30 esztendő óta követett gyakorlat és az egész világ összes törvényhozási gyakorlata és az egész világ összes törvényhozási gyakorlata szerint a budgetben megállapított állások — mert a budget törvény által készült, hiszen a budgetjog legemesebb joga a törvényhozáshoz — éppen olyan törvényes állások, mint a többiek. (Helyes! jobboldal.)

Egyéb állításokat nem hallottam és így zárhatom bezedemet azzal, hogy ajánlom a képviselőháznak ezt a javaslatot lellem egész melegevel, meggyőződésem egész erejével, mint olyan megoldást, amely a magyar államszemét erősíti: (Zajos helyes! jobboldal.) amely Fiume városának törvényes autonóm jogait respektálja, amely Fiume városát a maga törvényes jogkörében és érzelmeiben is ide írja, amely a magyar államszemének a magyar állam szuverenitásának egy a törvényhozáshoz, mint a kormányzat keretében a legszűkebb mértékben érvényt szerez. (Elénk helyes! jobboldal.)

Ezt a javaslatot, amely a fumei kérdést, amely valóban 3—4 esztendő óta sok nyugtalanságra és keserűségre adott okot és amelynek ezen államszervezetesítésből való kiküszöbölése véghetetlenül kívánatos volt; ezt a törvényjavaslatot, amely ezt a kérdést az adminisztráció, a magyar államszem és Fiume város érdekében megoldja, orvosolja, ezért ajánlom a t. képviselőháznak elrogadásra. (Elénk helyes! és éljenzés jobboldal.)

Mezős Béla csak annyit jegyez meg, hogy ő a mostani provizorikus állapotot fenntartani semmi áron nem akarván, azért nem szavazta meg ezt a törvényjavaslatot. Ami meg az elismerést illeti, ezzel honorárai nem ő tartozik a miniszterelnököt, hanem a kormány pártja.

A Ház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja és mellőzi Mezős határozati javaslatát. Elfogadja azután a törvényjavaslatot részleteiben is.

(Wlassics a Pikler-ügyről.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Gróf Zichy Aladár t. képviselő ur a következő kérdéseket intézte hozzám: (Halljuk! Halljuk! Olvassa:)

1. Van-e tudomás a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak arról, hogy a „Hazánk” című napilap tegnapi számában Pikler Gyula egyfelületi tanár úrról azt írta, hogy ő egyik előadásában ezt mondta volna: „Az én céloom az, hogy az önök szivéből az ilyen kicsinyes fogalmakat, mintja haza, nemzet, kiirtsam” és hogy a nevezett tanár ur szerint a „vallás az emberi butaságnak és korlátoltságnak egy megnyilatkozása”.

2. Akár van, akár nincsen tudomás a miniszter urnak ezen közleményről, szándékozik-e vizsgálat tárgyává tétetni, hogy Pikler tanár ur csakugyan mondotta-e a neki tulajdonított szavakat, vagy ehhez hasonlókat és ha igen, helyes-e azokat, avagy szándékozik-e ellene egyes érvelési eljárni úgy az egyetemen ily haza-, trón- és vallásellenes tanok ne hirdettesse.

Ezek a kérdések, t. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) és én azonnal a kérdések másodikához fűzöm válaszomat amelyben azt kérdezi a képviselő ur, hogy helyes-e én a nevezett tanár, Pikler tanár urnak tulajdonított szavakat? (Halljuk! Halljuk!)

T. képviselőház! Én nem hiszem, hogy ennek az országunk lenne hasáájához hű fia, aki, ha egy tanár ilyen szavakat intézne az ifjúsághoz, mint amint az interpellációban említetnek, azokat felháborodással ne utasítaná vissza. (Elénk helyes! és éljenzés a jobb- és a szélső baloldalon.) Sőt kijelentem azt is, hogyha bármely tanár és a tanításnak bármely fokán ilyen felháborító egy enes felhívást intézne az ifjúsághoz az kötelességességét követve el, (Elénk helyes!) amelynek súlyos következményeit viselni tartozik.

Én, habár meg voltam is győződve arról, hogy az interpelláció alapját képező körülmény legalább is léves félreértésből származik, mégis kötelességemnek

tartottam — már csak abból az okból is, hogy az interpellációra válaszolhassak — az egyetemi tanács útján felszólítani Pikler tanár urat arra nézve, (Halljuk! Halljuk!) hogy ezeket a szavakat, amelyeket a sajtónak egy része neki tulajdonít s amelynek alapján gróf Zichy Aladár a képviselőházban hozzám interpellációt intézett, mondotta-e. válaszoljon rá határozottan: igen vagy nem? Erre a nevezett tanár ur a következő nyilatkozatot teszi: (Olvassa.)

A tekintetes tanács azur felhívására, hogy nyilatkozzam, vajjon előadásaim valamelyikén mondottam-e a következőket: „Az én céloom az, hogy az önök szivéből az ilyen kicsinyes fogalmakat, mint haza, nemzet, kiirtsam” és hogy „a vallás az emberi butaságnak és korlátoltságnak egy megnyilatkozása”, határozottan kijelentem, hogy ezt, ezzel egyező vagy ehhez hasonló értelmű, előadásaimon soha sem mondtam. (Általános helyeslés.)

En t. képviselőház, ezen nyilatkozatnak teljes hitelességet tulajdonítok önmagában is, (Helyeslés a jobboldalon) de azért ki kell emelnem még, talán mások megnyugtatóra, nem a magaméra, mert, ismétlem, én ennek a nyilatkozatnak is teljes hitelet tulajdonítok, úgy jelenlegi, mint volt tanítványaim nyilvánosan közzétett tanúságtételét is, sőt hivatkozhatom arra a tapasztalatra is, hogy magam is beszéltem tanítványaim, akik azt mondták, hogy soha ilyen egyenes felhívás nyilatkozatot a nevezett tanár nem tesz, sőt tanárai beszélték, azt is állítja, hogy: Uraim, meglehet, hogy mindezek, a miket mondok, tévedések, amelyeket egy másik filozófus irány ismét a maga értékére leszállít, abszolúte nem kívánom azt hogy ezt, mind higgyék, én ezt előadom úgy, mint tant.

Madarász József: Igaza van!

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: En, t. képviselőház ismétlem, a tanár ur nyilatkozatát tudomásul vévén, nem fejezhetem be válaszomat mégsem a nélkül, hogy a t. Háznak és e haza minden polgárának két irányban biztosítást ne adjak, amely biztosítást Iólem úgy e Ház, mint e hazának minden polgára méltán és joggal el is várhat és ez a biztosításom, t. képviselőház, a következő: (Halljuk! Halljuk!)

A mennyire nem habozom az állam törvényei és a fegyelmű rend ellen vétő tanár ellen, a tanításnak bármely fokán, a legerélyesebb intézkedéseket megtenni éppen úgy, t. képviselőház, olyan lelkiismeretességgel, aggodó gondoskodással és teljes erővel örözöm meg a maga egészében és teljességében a szabadságok legnemesebbikét: a tanszabadságot (Hosszantartó élénk tetszés, helyeslés, éljenzés és taps a jobb- és szélső baloldalon.) és egy percre sem feledkezem meg arról, hogy a tanszabadság üres, csillógo jelző, érték és tartalom nélküli keret, ha snnak kebléből kiirtjuk annak lelkét: a szellemi szabadságot. (Elénk helyes! és a jobb- és a szélső baloldalon.)

Ezen kettős biztosításom mellett kérem a Házat, hogy ezen válaszomat, amelyben minden hozzám intézett kérdésre válaszoltam, méltóztassék tudomásul venni. (Szűnni nem akaró élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobb- és a szélső baloldalon.)

Gróf Zichy Aladár sánáttal veszi tudomásul, hogy a miniszter olyan nyilatkozattal, aminőt Pikler tanár adott, megelégszik. Jegyzeteket olvas föl Pikler előadásából, melyek arra vonatkoznak, hogy valamikor, ha az egész emberiség egy nyelven beszél, micsoda kicsinyes fogalomnak fog akkor feltűnni a haza, a nemzet fogalma, továbbá egy részletet, amely részvénységhez hasonlítja a hazát.

Fáy István: Igaza van Zichynek!
Meszlény Pál: Ez az igaz magyar ember!
Bentaller Lajos: Tanuljanak mag a mágások magyarul!

Gróf Zichy Aladár: Bár tudnak angolul is, francián is, németül is, de azért itt laknak Budapesten, Pikler pedig azt tanítja, hogy ott lakjanak, ahol jobb. És a magyar ifjúságot egy olyan elmélet fölvetelére kényszerítik, amely ellentéte a haza, a nemzet fogalmának. Győződjék meg a miniszter alaposabban. Ez nem pártkérdés, hanem hazafiai kérdés. Kevesebb tudományt, több istentélelmet és hazaszeretet kell a katedrálról hirdetni.

(A miniszter válasza.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) En mindenekelőtt arra kérem az igen t. képviselőházat, hogy egy ilyen kétségtelenül fontos kérdésnél lehetőleg minden szenvedélyeskedéstől tartózkodjunk és teljes higgadsággal és nyugodtsággal pertraktáljuk ezen dolgokat, mert méltóztassék eihinni, hogy szenvedélyeskedéssel ilyen kérdéseket egytáiban nem leszünk képesek helyesen és jól megoldani. (Elénk helyes! és a jobboldalon.)

Mindenekelőtt a t. képviselő ur bevezető szavaira akarok reflektálni, amelyekben azt mondja, hogy én könnyen vezetem a dologgal, amennyiben olosó dícsőséget szereztem azzal hogy a tanszabadság mellett állást foglalok és ezzel az olosó dícsősséggel megelégszem. T. Ház! Én igazán arra kérem a gondviselést, hogy ebben a magyar képviselőházban mindig olosó legyen az a dícsőség (Elénk helyes! és éljenzés a jobb- és a szélső baloldalon.) amelyet a tanszabadság apológiájában az ember kivivhat. (Elénk helyes! és tetszés a jobboldalon.) Zajos ellenmondások balfelől. Szomorú idősök lesz az, amidőn drága dícsőség árán kell majd a tanszabadság mellett állást foglalni s a tanszabadságról beszélni. (Elénk helyes! és a jobb- és szélső baloldalon.) Ellenmondások balfelől. És nekünk, magyaroknak, hiába minden, mégis csak legelsőb kincsünk alkotmányunk, szabadságunk, az alkotmányhoz, szabadsághoz és szabadságainkhoz mindn téren való hű ragaszkodás

az, amely az igazi államfenntartó erőt képviseli s ahhoz a hazaszerethez, szabadsághoz és alkotmányhoz e Ház tagjai mindig oly hűek legyenek, hogy — ismétlem — a tanszabadság mellett még apológiát se keljen mondani. (Elénk helyes! és a jobboldalon.) Mozgás és ellenmondások balfelől. T. képviselő ur én azt hiszem, nem volna helyes, ha most én is felolvassák bocsátkoznám... (Mozgás és zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Elénk: (Csenget!) Csendet kérek!
Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: ... és egyáltalában nem volna ocszerű, sőt nagyon sőtét időkre emlékeztető eljárás volna ha az államhatalom akár mint kormány, akár mint törvényhozás filozófiai rendszerek felett esküdtséket üne és verdiktet akarna hozni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Különösen kizártnak tekintem, t. Ház, az objektív megítélést egyes kikapott személynekek alapján.

Olay Lajos: Ez az igaz! Ugy van! (Zaj és derűlés balfelől.)

Gróf Zichy Aladár: Olvasta a műveit?
Olay Lajos: Olvastam! (Mozgás és zaj a bal- és szélső baloldalon. (Halljuk!))

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: Egy nagy filozófiai rendszernek megítéléséhez személynekek nem elegendők, azt egyes kikapott idézetek alapján nem lehet elbírálni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) És különben is ne méltóztassanak a kérdést deplacirozni; hiszen nem arról van szó, hogy én, vagy mi itt mindnyájan helyeseljük, vagy ne helyeseljük Pikler tanár ur filozófiai rendszerét. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és szélső baloldalon.) Hiszen csak nem lehet egy közoktatásügyi miniszter feladatává tenni, hogy minden egyes filozófiai rendszert helyesljen, mert akkor Babel tornyává alakulna a feje. (Ugy van! Ugy van! jobboldal.) mert az egymással ellenkező rendszereket is, melyet tanítanak, a maguk ellentétében is helyeselni kellene. Az egyetem nemcsak tanító, hanem egyuttal tudományt művelő önálló tudomány, kutató intézmény. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Az egyetem ilyen szervezetében az ország törvényei közé iktatták. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk!)

En nem akarok személyneket felolvasni, de a felolvasott személynekek szemben a nevezett tanár könyveiből csak kettőt fogok kiemelni, például a „Büntetőjog bölcselete” című munkájának 124. lapján azt mondja: „Az evangélium feltevése a büntetésről a legmagasabb és magasabb minden filozófiánál.” Ezt is Pikler mondja. (Felkiáltások balfelől: Ezzel semmit sem mondott!) Aztán a „Jog keletkezéséről” című munkájának 91-dik lapján megint ezt mondja: „Széchenyi irányának folytatása nem sejtett nagyságot hozhat nemzetünknek. más nemzetekkel egyenlő osztozást a földben és kincsekben.” En azt gondolom, hogy egy filozófiai rendszer ieletti vitaközös inkább a tudományos térre való, inkább akadémiai folyóiratokba és így tovább. Hanem itt, mivel mégis olyan dolgotól van szó, amelyeket helyes, ha minden oldalról megvilágítunk, és egy tudományos testületre hivatkozom, melyet legkompetensebbnek tartok Pikler működések megítélésére. Ismétlem, ne deplacirozzunk a kérdést, nem arról van szó, hogy Pikler tanár helyeseljük-e, vagy nem hanem az a kérdés, lehetséges-e megítélni azt, hogy bizonyos tanok, amelyek előfordulnak Pikler könyveiben, az egyetemen tanítás közben felhangzanak. Nem arról van szó, hogy mindnyájan helyeseljük-e. Tessék csak meghallgatni, hogy a jog- és államtudományi kar, mely 15 szótöbbséggel három elemben meleg pártolással terjesztette elő Piklernek rendes tanárrá való kinevezése iránti javaslatát s amely akta alatt olyan kiválóságok vannak aláírva, mint Concha Győző és Zsögöd Benő, akik t. i. az ez ügyben kiküldött bizottság tagjai voltak, Pikler tanárról beszélték mit mondanak. (Olvassa.)

Folyamodó 14 éve működik a kar kebelében (Nagy zaj balfelől), — ezt az aktát nem ebből az alkalomból kértém be, ne tessék azt gondolni, hanem ez a jogi karnak 1900. évi október havi üléséből származik. (Folytatva olvassa: „magán-tanárságunknak ötödik éve után érdemessége elismeréséül 1891-ben rendkívüli tanári címet nyert.” (Nagy zaj balfelől.) Kérnék egy kis türelmet. (Halljuk! Halljuk!.) Majd 1896-ban rendkívüli tanárságra emeltett. Folyamodó tanárságát kiváló tanítói tehetségén kívül főleg irodalmi munkásságának köszönhettem, mely „Ricardó”-jában, „Az objektív létben való hit lélektanában” — ban e téren irodalmunk legjobb termékeit szülte. „Bevezetés a jogbölcseletbe” című művében a dialektikus erőnek nem közönséges példáját adta. Dr. Pikler Gyula erős analitikus tehetsége a „Ricardó”-ban a közgazdaság, „Az objektív létben való hit lélektanában” az egyéni lelki világ szövvényeinek telerítéséről érvevényesült és nyugított bepillantást ezek leghomályosabb részeibe. Utóbbi angol nyelven is megjelent munkájával becsületet szerzett a magyar tudományunk az egész külföldön s a lélektanunk művében tárgyalt irodalmiájára nézve magának előkelő állást vívott ki. A legtekintélyesebb angol bölcseleti folyóirat, a „Mind” (XVI. köt. 100. l.) e problémára nézve tekintélynek ismerte el, mondván: „dr. Pikler, ho must henceforth be considered amongst the foremost authorities on the whole subject”, — a mi magyarul annyit tesz: „akit ezentul az egész tárgyra nézve a legelső tekintély közé kell sorolni” s vele az egész év folyamán többször behatóan foglalkozott. És maga a Pikler által megítélendő G. F. Stout, cambridgei tanár a „Mind”-ben (XV. köt. 548. l.) kifejezi, mily nagy értéket tulajdonít ellenfele munkájának. Piklernek e sikere általánosan bizonyít. Ugyancsak Stout, hat évvel később (Analytical Psychology II. köt. 246. l.) mint a probléma egyik főképvisezőjével fog-

lalkozott vele. Jodi bécsi egyetemi tanár (Lehrb. d. Psychol. 1896. 544. l.) a „tudományos mozgalmat, melyet Pikler munkája kellett, mint a tárgy egyik irodalmi föltörését említi. A rendkívüli tanársága óta eltelt négy év alatt lakadatiannal folytatta dr. Pikler Gyula buváriatit és ezek eredményeként állanak előltünk: „A jog keletkezése és fejlődése”, „Az emberi egyesületek”, „A büntetőjog böselete” és azóta megjelent az az enlített német munka, amely német munka megjelent magyarul is Lelki élet fizikája címen népszerűen kivonatonban. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Itt van ni, ezért kapott ő szabadságot!) Tessék csak egészen végighallgatni. Arról is fogok szólni: „Ezen újabb munkálatában is egységes világnézetet hatol be Pikler az embernek úgy egyéni, mint társadalmi lelkiállagába s nyomozza a köztük lévő kapcsolatot. Teszi ezt a deduktív módszernek virtúdjá kezelésével a legfinomabb absztraháló tehetséggel. Jobbőseleti munkálatában érveléseinek sztratégiajával a lélektanban felléltott tétellel is nagy eredetiséget tanusít. Dr. Pikler Gyula egész tevékenységét irodalmi eredményein felül különösen elismerésre méltóvá teszi az az őzletlen odaadás, melylyel hivatásának él az a minden mellékneknekvő tudós természet, mely előtt a tudás valamely problémáján kívül egyéb nem létezik.

Hogy teljes visszavonultságban él, azt már igazán kétsége vonni nem lehet; tudományával foglalkozva, kutat folyton. (Folytatva olvassa):

Ezt a természetet misem jellemzi jobban, mint múlt évi kétsége és törekvése, lemondván szerezni illetménye mellett nem jelentéktelen tanári mellék-illetményeiről, a „Grundproblem” bevezetése végett szabadságra menni. Mert bármily nagy jelentőségű legyen műveinek tárgya az egyéni lélektanra, mint jogbölcsész, ha e tárgya belül is botlik, kikérülhette volna s jogi vizsgálódásait e probléma megoldása nélkül is folytathatta volna. Nem tette, mert általános világnézetének ezen hézagával jogi elméletét nem látta biztosnak. Mindezeknél fogva ajánljuk őt nagyméltóságodnak stb. stb.

Es ezzel ajánlták őt a rendes tanári székre 15 szavattal 3 ellenben.

T. Ház! Ezt azért olvastam fel, hogy azok az urak, akiket elfoglaltsággal valódi éppem nem lehet, így nyilatkoznak az ő tudományos értékéről. Ezt kötelességem volt a Ház előtt előadni. (Élénk helyeslést jobbtől.) Mert azt ismételve mondom, hogy nem engedem a kérdést úgy deplaszírozni, hogy azt kívánják tőlünk, hogy mi mind helyeseljük, amit Pikler tanár tanít. Arra nem vállalkozom, hogy a magam részéről minden rendszert, minden filozofálást helyeslejek, melyet az egyetemen előadnak. Hanem ha a tanár nem igazt és nem egyes felhívás alakjában tanítja, hanem előmondja e nézeteket, az ellen kifogást tenni nem lehet. Ha előmond ily részleteket, hogy „az állam vagy a nemzet nem az embernek legmagasabb közösségi alakulása, hanem az emberiség egysége, testvéries összeműködő közössége a legmagasabb alakulat” ezt Izsaiás próféta, Cicero, Szt. Agoston és Dante óta minden filozófus mondta. És ezt hirdették és vallották hasonlóképpen Kant, Leibnitz és Fichte, tehát a legkülönbözőbb iskolák tanították. Ahrens — hiszen erre talán méltóztatik emlékeznem, Ahrensnek a természetjogát tanultuk mi is — Ahrens azt mondja: „az örök béke távol ideál, de nem kiméra; a népek egyetemes szövetsége lehetséges és komoly törekvése érdemes cél.”

Vagy itt van a berlini tanár, Trendelenburg, aki Naturrechtjében azt mondja: „az egész emberiség egysége törekszik és valaha talán egységes lesz, amelynek tagjai, a nemzetek, valamennyinek egységes életért élnek majd. Ez a történelemben befejezése az ideális embernek, aki Isten képét viseli. Ebben az egységes emberiségben támadna a jog aranykora.” (Felkiáltások a baloldalon: Ez egészen más!)

Rosenberg Gyula: Ez egészen ugyanaz!
Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: Ezt arra nézve hozom fel, hogy ezeket a tanokat olyanok is előadják, mint azok, akiket felsoroltam. (Zaj a baloldalon. Elnök csengett.)

Major Ferenc: Azt tessék felhozni, ahol a faj és irodalom szeretetéről beszél!

Olay Lajos: Madách is ezt mondja! Az pedig csak magyar ember volt?!

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: Felolvasom, hogy mit írt Pulszky Ágost ezen a téren. (Olvasa.)

A nemzet nem a legmagasabb képzelhető társadalmi szervezet, — pedig Pulszky Ágost igazán nem anarchista, — hanem az, amely legjobban kielégíti a mai érdekeket, míg a jövőben a nemzetnél szélesebb körű elvek, a széleskörű gazdasági és egyetemes emberiség érdeke alapján fog a szervezkedés történni.

Ez benne van Pulszky Ágost tankönyvében. (Felkiáltások a baloldalon: Ez más! Zaj. Elnök csengett.)

Azt mondják, mily borzasztó állítás az, hogy az érdek vezeti a nemzetek alakulását. Nem vagyok hivatalos arra, hogy Pikler tanár védjem, hanem minden valószínűség szerint amikor azt mondja — így kikapva ez rossz benyomást tesz — hogy az érdek vezeti a nemzetek alakulását, az azt jelenti, hogy az emberek állimerték, hogy a nemzeti egység mellett jobban képesek az ő műveltségi és gazdasági szükségleteiket és a közérdeket kielégíteni. Így mentek át a törzs-szerkezetről a nemzeti szerkezetre. Őseink Árpád idején törz-ök voltak, nem voltak nemzet; a germánoknak közös nevük nem volt, de átmentek a nemzeti szervezetre. Mikor erről beszél Pikler, valószínűleg azt mondja, hogy a gazdasági érdekek még távolabbi egységre fogják vezetni az embereket; én legalább így gondolom.

Még nagyon sok dologra mehetnék át. Azt hi-

szem, szemére vetették azt az állítást is, hogy az államnak nem feltétlenül alapja a faji egység. Hiszen ez éppen kedvező a magyar államra. (Igaz! Ugy van! a jobb-, bal- és szélső baloldalon.) Szent-István azt mondta — nem osztozom Szent-István ezen nézetében sem, de Szent-István azt mondja Imre főháoz: Unius linguae regnum imbecille et fragile. (Derültség.)

Azt gondolom, nem volna nagyon helyes, ha mi az egyes tézisek elemzésére akaránk belemenni. En, t. Ház, (Halljuk! Halljuk!) nagyon természetesen találok, hogy mivel az egyetemen nemcsak tanító, de egyuttal tudományművelő intézet, mindig a tanárok bizonyos bon sens-től függ, hogy a mit ő, mint tudós alkot és terem, azonnal a katedrára vihetti-e, vagy nem. Ez az ő belátásától függ. A legtöbb tanár úgy tesz, hogy amit ő a tudomány terén meggyőződésből mintegy eredményt magának levon, az átviszi a katedrára. A formától függ minden, amelyben előadja. Ha olyan egyes felhívásokat intéz, aminek az interpellációban van, akkor igenis joga van az államnak, a felügyeleti hatóságnak beavatkozni, mert igazgatni, egyes felhívást intézni a törvények, az állam létalapja ellen, az nincs megengedve sehol, a tanszabadság semmiféle rendszere ezt meg nem engedi. Hanem annak vizsgálatába bocsátkozni, hogy a filozófiai rendszerek mindenben a közéletfogást képezik-e, ezek lelet inkvizícióit tartani: ez nem egyeztethető össze a tanszabadsággal. (Igaz! Ugy van! a jobb-, bal- és szélső baloldalon.) Ezt különösen a *kutatási és szellemi szabadsággal* én összeegyeztetni nem tudom (Igaz! Ugy van! a jobb-, bal- és szélső baloldalon) és megvalom őszintén, nagy szegényfoltnak tekinteném e nemzetre és e nemzet múltjára nézve, ha egy tanárt elmozdítanánk, mert az ő filozófiai eszméjét esetleg nem helyeseljük. (Igaz! Ugy van! a jobb-, bal- és szélső baloldalon.)

A vizsgálat kérdésére is méltóztatnak kiterjeszkedni, hogy érdemes foglalkozni azzal a kérdéssel, vajjon a jogbölcsélet vizsgálat tárgya legyen-e vagy nem. Hivatkozom ama barátainra, akik ismerik azt a törvényjavaslatot, amely közzébe terog, amelyet a jogi oktatásról mint előadói tervezetet közzé téttem s amely a *jogbölcsélet vizsgálatgyává nem teszi*, sőt az egyetem talán kétszer tett hozzáim feltérjesztést, hogy a jogbölcsélet, mielőtt a javaslatokból törvény lesz, a kötelező vizsgák tárgyai sorából *kirekeszesse*. Ez nekem annyira eivem és meggyőződésem, hogy egyetemi tanár koromban is ellene voltam annak, hogy az ilyen filozofálás, amely nem *dogmatikus tétel*, hanem *meszező okoskodás*, ne tessék vizsga tárgyává. En ígérem a Háznak, miután magam sokat foglalkoztam ezzel, hogy a kötelező vizsgatárgyak sorából ki fogom rekeszteni és pedig előbb, mint a törvényjavaslatból törvény lesz.

Kérem a t. Házat, méltóztatassék ezen választomat tudomásul venni. (Élénk helyeslést jobbtől és a szélső baloldalon. Szónokot szamosan üdvözlék.)

Gróf Zichy Aladár felveti azt a kérdést, hogy mit csinálna a kultuszminiszter akkor, ha Pikler például a reszpublika ősiszerűségét fejtegetné. Nem veszi tudomásul a választ.

(Napirend.)

Elnök javasolja, hogy a legközelebbi ülés csütörtökön tartassék s annak napirendjére a delegáció tagjainak megválasztása, továbbá a kereskedelmi miniszter jelentése a losoncvidéki helyierdeki vasut engedélyezéséről, a vinkovce-zupanje—szávaparti és a ruma—klenaki helyierdeki vasutak engedélyezésének megtörténtéről, az ipartörvény (1884. évi XVII. törvények) 25-ik §-ában foglalt lajstrom kiegészítéséről, az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. törvények 3-ik §-a alapján kiadott rendelet kiegészítéséről, továbbá ugyancsak a kereskedelmi miniszter törvényjavaslati a Magyar-Horvát Tengeri Gözhajózási Részvénytársasággal kötött szerződés beikkelyezéséről és a Magyar-Horvát Tengeri Gözhajózási Részvénytársasággal az Adriai tenger nyugoti részén teljesítendő parthajózás (a Fiume és Venecia, valamint Fiume és Ancona között közlekedő gözhajójáratok) lementtása iránt kötött szerződés beikkelyezéséről tüzesenek ki.

Az ülés háromnegyed 1 órakor végződik.

BELFÖLD.

A delegációk. A képviselőház pártjai, amelyek a magyar delegációban képviseltetik magukat, ma értekezletet tartottak a kebelükből kiküldött tagok jelölése végett.

A szabadelvűpárt jelölte a következőket: *Rendes tagoknak:* gróf Andrassy T., gróf Apponyi Albert, Bekács G., Berzeviczy Albert, Bolgár Ferenc, báró Dániel Ernő, Daniel Gábor, Dókus Ernő, gróf Esterházy Mihály, Falk Miksa, Fluger Károly, Francisci Henrk Gajári Ödön, Gyurkovics György, Hieronymi Károly, Horánszky Nándor, Jospovich Imre, Klobusitzky János, Kristóffy József, Lang Lajos, Miklós Ödön, Mohay Sándor, Münnich Aurél, gróf Nákó Kálmán, Pap Géza, Pulszky Ágost, Rakovszky Géza, Rosenberg Gyula, Spevez Ferenc, Szerb György, Szilágyi Dezső, gróf Teleki Sándor, gróf Tisza István, Tisza Kálmán, gróf Thorotzky Miklós és Tolnay Lajos. *Pótagoknak* jelöltettek: Adamovics Béla, Kőszeghy Sándor, Latinovits Pál, Láncazy Leó, báró Nopcsa Elek, Szabó Imre, Szemere Attila, Szóts Pál, gróf Zay Miklós és Zeyk Gábor.

Az *Ugron-párt* jelöltjei: Ugron Gábor és Holló Lajos, a *néppárt:* gróf Zichy János és Rakovszky István.

A magyar-horvát regnikoláris bizottságok hatos albizottsága ma délután 5 órakor a pénzügyminiszteriumban újból ülést tartott, amelyen *Lukács László* pénzügyminiszter előterjesztette egy, a legutóbb megállapított elvi határozmányok alapján kidolgozott, Magyarország és Horvátország közt való próba-elszámolást. Ezzel szemben az albizottság horvát tagjai hangsúlyozták a jogyasztási adók kérdésében kezdettől fogva elfoglalt álláspontjukat és kérték, hogy azokat vizsgálát alá vétsenek azok a számítások, amelyeket *Jospovich* bizottsági tag a bizottság első ülésében előterjesztett. Az albizottság elhatározta, hogy ezeket a számításokat részletes vizsgálát után tárgyává teszi és csak annak befejezése után tart újabb ülést.

Egyházkerületi gyűlés. *Miskolcra* táviratozzák:

A tizáninnen ev. ref. egyházkerület gyűlése ma délelőt nyit meg *Kun Bertalan* püspök és báró *Vay Béla* elnöklete alatt. *Kun* püspök imája után báró *Vay* főgondnok hatós elnöki beszédet mondott. A felvasott püspöki évi jelentés mindenütt rendet és anyagi gyarapodást konstátál. A népszámlálás szerint a kerület lélekszáma 252.000, amit őrvendets tudomásul vettek. *Rohoska* József sárospataki teológiai tanárt véglegesítették, *Zoványi* Jenő földvári lelkészt Sárospatak teológiai tanárrá választották. Kimondták, hogy olyan iskolákban, ahol kevés a tanító, a megosztás ne a növendékek neme, hanem osztályok szerint történjék. A vagyönkezelési szabályzat készítésére bizottságot küldtek ki. Dében közebe volt.

KÜLFÖLD.

Az osztrák csatorna-ügy. A reichsrath pártjai közt tárgyalások folynak egy *kompromisszum* érdekében a vizutak kérdésének a következő alapon való megoldására:

A kormány felhatalmaztatnék, hogy egy csatorna-javaslat után egy 250 millió koronánál jóval kisebb összeget használjon fel vizutak jövőbeli létesítésének előmunkálataira és előtanulmányaira.

A kormány továbbá felszólíttatnék, hogy rövid határidőn belül konkrét javaslatokat tegyen a folyószabályozásokra és csatornázásokra vonatkozólag.

A *csenek* azt kívánják, hogy a részokról követelt összes folyószabályozások teljesen biztosra legyenek abban a felhatalmazó-törvényben. Ha ez megtörténik s a vizutakra vonatkozó javaslat ily értelemben módosítatik, akkor a *csenek készek lemondani* a beruházási és csatornázási javaslat *junktim*-áról.

Az osztrák képviselőházban a mostani javaslat sorsát kétesnek tartják.

Macedónia cárja. *Ferdinánd* fejedelem megalomániáját semmi sem világítja meg jobban, mint az az eset, amely minap Panajuristye bolgár városban történt, ahol a bolgár felkelés negyedévszázados jubileumát ülte meg a lakosság a fejedelem és több miniszter jelenlétében. Ez alkalommal *Karavulov* és *Paprikov* miniszterek beszédet tartottak, melyek oda céloztak, hogy a panajuristyei emlék a macedon felszabadító küzdelem folytatását fogja eredményezni. Ebben az értelemben beszélt *Ferdinánd fejedelem* is, de a legnagyobb feltűnést keltette *Velesov* vezérőrnagy a filippopolisi hadosztály parancsnokának nyilatkozata, aki pohárköszöntőben a vele szemben ülő fejedelmet mint *Macedónia és Bulgária leendő cárját üdvözölte*. A fejedelem nem tiltakozott e kijelentés ellen, hanem csak köszönetet fogadta.

Mintfogya pedig mindez nem kelthetett valami épületes benyomást, Szófiából ma este táviratot küldtek szét, amely tudtára adja mindeneknek, hogy „a bolgár távirati ügynökség fel van hatalmazva annak a kijelentésére, hogy *Ferdinánd* fejedelem a Panajuristyében tartott ünnepeken egyáltalában nem mondta azokat a szavakat, amelyeket a *Vossische Zeitung* és utána néhány lap neki tulajdonított. A *Velesov* hadosztályparancsnok szájába adott tótsz is koholmány. *Hasonló beszédek* mondhat ugyan, de csak olyan egyének, akik nem foglalnak el hivatalos állást.

Válság Angliában. Két problema megoldásán fáradozik az angol kormány. Az egyik a szénkiviteli váum, amely heves ellenzésre talált az egész országban s bár tegnap az alsóházban ez a javaslat többséget kapott, az ellene való igaztás éppem nem apad, sőt a szénbányamunkások nagy-zabása általános sztrájkra készülnek. A másik problema az új katonai javaslat, amely magában a kormányban nézeteltérésre adott okot. Ez és több külpolitikai kudarc (Kína, Délafrika) súlyossá tette a helyzetet. *Edvár*d király egyelőre nem akar megválni *Salisbury*től, hanem talán inkább feloszlátja a parlamentet s provokálja a választók nézetnyilvánítását.

A trónörökös nyilatkozata a Reichsrathban.

Budapest, május 7.

A Reichsrath mai ülése viharosnak ígérkezett, de csöndben folyt le. Ferenc Ferdinánd preszuntív trónörökösnek házassági nyilatkozata került napirendre, amelyet többféle szempontból támadtak meg egyes képviselők. Bianchini horvát képviselő azt hibáztatja, hogy a deklaráció nem esett meg Horvátországgal egyetértéssel. Bareuther szolgálkússággal vádolta a Reichsrathot. E vádakkal szemben Koerber miniszterelnök arra utalt, hogy a Reichsrathnak nincs joga a deklarációt törvénybe foglalni, mint az Magyarország történetében a Reichsrath — ugymond — csak határozatot hozhat, amely ebben az esetben lényegében és következményeiben teljesen azonos a magyar országgal hozott törvénnyel.

Egy megjegyzést nem hallgathatunk el. Koerber ur abban az illúzióban ringathatja magát, hogy a Reichsrath valamely határozata azonos lehet a magyar országgyűlés által hozott törvénnyel. Mi azonban tudjuk, hogy a magyar országgyűlés által hozott törvény magasban felette áll minden reichsrathi határozatnak.

Bécs, május 7.

A képviselőház mai ülésén a beérkezett irományok felolvasása után a ház áttért a napirendre, vagyis a Ferenc Ferdinánd főherceg nyilatkozatának előzetes tárgyalására kiküldött bizottság jelentésére.

Starzynski röviden előadja jelentését és azt indítványozza, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg nyilatkozatát köszönettel vegyék tudomásul.

Gróf Pálffy (konzervatív nagybirtokos) klubja nevében a következő nyilatkozatot teszi: Abból indulunk ki, hogy a kormány által benyújtott előterjesztés Ferenc Ferdinánd főhercegnek egy ünnepes nyilatkozatára vonatkozik, amelyben a császári házának belső ügyét láthatjuk az csak ünnepes elismerését a császári házra néve érvényes ház törvényeknek. Ettől a meggyőződéstől vezetve, már a bizottságban is kifejeztük azt a nézetünket, hogy ebben a kérdésben egyáltalán nem ismerhetjük el a törvényhozó testületek illetékességét.

Daszynski közbekiaált: Derék képviselők!

Pálffy: Mi tehát a szavazásban nem fogunk részt venni. Szívesen ragadjuk meg azonban ezt az alkalmat arra, hogy legmélyebb tisztelettel legbensőbb szerezsekívánatainkat fejezzük ki a fenséges párnak.

Közbeszólások: Privatim!

Pálffy: Kívánjuk, hogy találja meg az otthon szentélyében azt a boldogságot, amelyet neki teljes szívből kívánunk. (Nyugtalanosság.)

Bianchini horvátul kezd beszédét, azután németül folytatja. Kijelenti, hogy még amennyiben a horvátok ebben a kérdésben el is ismernék a Reichsrath kompetenciáját, kifogásokat kellene tenniük a főherceg nyilatkozata ellen. Az osztrák és a magyar kormány közt folytatott tárgyalásokba a horvát kormányt is bele kellett volna vonni. A deklaráció megtételénél Horvátország nem volt szabályszerűen képviselve, mert a bán más minőségben volt jelen. A deklarációt csak német és magyar nyelven adták ki, pedig a horvát-magyar kiegyezés szerint horvát nyelven is ki kellett volna adni. Végül kijelenti, hogy a horvátok ebben a kérdésben nem ismerhetők el a Reichsrath illetékességét és ezért a deklarációról szóló tárgyalásokban nem vesznek részt.

Azután kiterjeszkedik arra a kérdésre, hogy a főhercegnek igenis joga volt a katolikus iskola-egyesület védnökségét elvállalni. Nem szabad azoknak tulajdonképpennek lenni, akik maguk nem házafiak. Az Ausztriában annyira szorongatott katolikus vallásnak igenis szüksége volt arra, hogy egy főherceg szálljon sikra érdekében. (Közbekiaáltások a németek oldaláról.) Közben a szónok kitért Stadler szerzejói érsek emlékezetes beszédére és azt helyeselte.

Bareuther (nagynémet) azt mondja, hogy a kormány a nyilatkozat ügyében nem óvta meg eléggé a népképviselőket. Ezért bizony a ház nem fejezheti ki tiszteletteljes köszönetét. A szónok azután áttért a protektorátus kérdésre és azt mondja, hogy a főhercegnek joga van ugyan véleményét nyilvánítani, sőt elismeri, hogy a főherceg nyílt és becsületes beszéde tiszteletet gerjeszt benne, de azért a miniszterelnöknek a protektorátus elvállalására nézve tett nyilatkozatával lehetetlen elintézni a tekinteni ezt a kérdést. A főhercegnek a Los von Rom-mozgalomra vonatkozó megjegyzése gyújtó anyagot dobott a tömegbe. Szólt utal a főherceg kiváltásának állására, amely lehetlenné teszi az egyenlő fekvérekkel való küzdelmet. Nagyon szegény állam az, amely Róma nélkül meg nem állhat. Róma biztosan tönkre juttatja Ausztriát. Végül a klerikalikus befolyására utal, amelylyel el akarják fojtani a Los von Rom-mozgalmat. De minél jobban küzdenek ellene, annál biztosabban fogja elérni pártja a kitűzött célokat.

(Koerber válasza.)

Koerber miniszterelnök: Az az ünnepes nyilatkozat, amelyet Ferenc Ferdinánd főherceg tett és esküvel megerősített, nem adott okot törvényhozási akcióra, mert nem teremt új jogot és nem semmisít meg valamely régi jogot, hanem csak egy jogi állapotot konstatal, amelyről kétségtelenül intézkednek az uralkodóháza érvényes családjogi rendelkezések. Az uralkodóháza néve elvitázhatlanul érvényes az ugynevezett német Privat-Fürstenrecht azokkal a jogi intézményekkel, amelyek a német főnemesség tagjaira vonatkozó különös rendi jognak egy részét teszik. Minthogy pedig ez a Privat-Fürstenrecht és azok a rendelkezések és szokások, amelyek ennek alapján ezeknél a családoknál kifejlődtek, valamely házasság teljes hatályát csak akkor ismeri el, ha mind a két házastárs egyenrangú házasságot kötött: ebben az esetben is be kellett állni az azoknak a következményeknek, amelyek a német Privat-Fürstenrecht és a practica sanctio értelmében a császári ház tagjaira néve a nem egyenrangú házassággal járnak. És a dinasztia tényleg szigorúan ragaszkodott az egyenrangúság elvéhez, ha megengedte is a morganatikus házasságot. Ezt bizonyítják az összes házasságok és különösen az a kevés eset, mikor morganatikus házasságot kötöttek, amely esetekben mindig csökkent jogi állás illette a feleséget és a leszármazottakat. Az uralkodóház családi törvényei is csak a családi ügyekben érvényes rendelkezések és szokások összefoglalását tartalmazza és szintén szigorúan fenntartja az egyenrangú és nem egyenrangú házasságok megkülönböztetését, amennyiben az utóbbiakat morganatikus házasságoknak minősíti és az ilyen házasságok jogi következményeit is szabályozza. Ezek a jogi következmények minden ilyen esetben ugyanazok. Részint családjogi, részint államjogi természetűek.

A miniszter azután ezeket a jogi következményeket ismerteti, majd azt mondja, hogy a főherceg nyilatkozata csak elismerése egy jogi állapotnak, amely törvényeink által adva van. Már most — mondja a miniszterelnök — itt fölvetették azt a kérdést, hogy miért adtuk ezt a nyilatkozatot Magyarországól eltérően közlemény alakjában tudomására a háznak és miért nem provokáltuk mi is a ház hozzájárulását. Erre néve van szerencsém a következőket megjegyezni: Azt hiszem, hogy a különbség, amely itt fennforog, tényleg csak külsőleges és lényegében jelentéktelen különbség, amely az alkotmányos jogokat nem csorbíthatja. Emiattem már, hogy a császári és királyi fenségének nyilatkozata nem adhat okot törvényhozási akcióra és pedig egész tartalmánál fogva, mert nem változtat valamely államjogi szabályon. Ha a törvény alakját választottuk volna, a tisztelet ház abba a helyzetbe jutott volna, hogy határozatát a kormányhoz utasítsa végrehajtás végett, mert a kormányzó- és végrehajtó-hatalomról szóló állami alaptörvény szerint a törvények kihirdetése a császár nevében, a birodalmi tanács két házának hozzájárulására való hivatkozással és a felelős miniszter ellenjegyzésével történik. Epp úgy rendel a miniszteri felelősségről szóló törvény, hogy minden törvénynek végrehajtási záradékot kell tartalmaznia. Sem ilyen ellenjegyzésre, sem végrehajtási záradékra ebben az esetben nem volt ok, mert nem határozatról van szó, amelyet a kormánynak végre kell hajtania, amint-hogy nincs szó olyan aktusról sem, amelynél a kormány felelőssége bármilyen módon tekintetbe jöhet.

Ha Magyarországon más eljárást követtek, ez összefüggésben van a magyar közjognak azzal a sajátosságával, amely megengedi, hogy valamely esemény vagy akár csak a nemzet érzelmeinek kifejezése is törvény alakjában megörökíttessék. Például felemlitem az Erzsébet császárné és királyné ő felsége elhunytáról alkotott törvényeket, továbbá Deák és gróf Széchenyi magyar hazafiak emlékének törvényben való megörökítését és különösen utalok az 1822/23. évi első törvényekre, amelyben Magyarország rendel ő felségének tisztelettel köszönetüket fejezték ki szabadságok és jogaik atyai és kegyes megerősítéséért és az egybegyűlt országgyűlésen való személyes megjelenéséért. A magyar közjognak egy illetékes magyarozása a magyar parlamentben is utalt a főherceg nyilatkozatáról folyt tárgyalások közben a magyar közjognak e sajátosságára.

Mi a törvénynek csak azt az alakját ismerjük, amelynek egészen sajátos követelményei vannak, amelyek erre az esetre nem alkalmazhatók. Ezért nem választotta a kormány a törvény alakját. Ugy vélem azonban, hogy a magyar országgyűlés és az osztrák birodalmi tanács határozata lényegében és következményeiben teljesen azonos, ami az illető magyar törvények és az általunk előterjesztett javaslat szövegéből is kitűnik.

Azt hiszem, — jegyezte meg végül a miniszterelnök, — hogy azzal a másik kérdéssel, amely itt szóvá tetetett, annál kevésbé kell újra foglalkoznom, mert már kétszer nyilatkoztam erről az ügyről és mert ez tulajdonképpen nem is függ össze a napirenden lévő tárggyal.

A miniszterelnök után dr. Gross beszélt röviden s elnök a vitát berekesztette s következtek a vezérszónokok.

(Pro és contra.)

Glöckner szerint a kormánynak épp úgy, mint Magyarországon, itt is törvényjavaslatot kellett volna előterjesztenie, melyet úgy kellett volna tárgyalni, mint minden más kormányjavaslatot. Az egyenrangúság követelménye a középkori feudális fellegős maradványa. Az nem járja, hogy a meg nem született gyermekeknek olyan jogairól intézkedjenek, melyek tulmennek az apa befolyásának mértékén. A polgári életben a meg nem született gyermekek jogainak védelmére gondnokot rendelének. Követeli a házitörvények előterjesztését és azt mondja, hogy most egyszerre megemlékeznek arról, hogy német birodalmi fejedelmi házról van szó, miután évtizedeken át más jellegű igyekeztek adni Ausztriának. (Élénk tetszés a német néppárt részéről.) Különbönd gondoltak-e arra, hogy Chotek Zsófia grófnő nem tett esküt és nem emberileg gondolkoznak-e, akik azt mondják, hogy ez a nő méltóságában milyen megsértett hölgy egyszer talán nem fog nyugodni, amig elégtételt nem szerez magának és e ólra egy hozzá közel álló népet használ fel, akkor pedig Ausztriában örökre vége lenne a népek békéjének? Saját, nem pedig pártja nevében kijelenti, hogy a bizottság indítványa ellen szavaz. (Élénk tetszés.)

Kramer polemizál az előtte szólóval és kijelenti: Ma is ugyanarra az eredményre kell jutnom, melyet államjogi nyilatkozatunkban megállapítottunk, hogy a Reichsrathot teljesen illetéktelennek tekintjük Ferenc Ferdinánd főherceg nyilatkozatának tudomásul vételére (Tetszés a csehekénél), hogy ezt a törvényhozási aktust és mindent, ami itt történik, meg nem történtenk és a cseh korona országaira néve nem kötelezőnek tekintjük ki. (Élénk tetszés a csehekénél.)

Azután a vallási és iskolai kérdésre térve át, hangsúlyozza, hogy ő és elvtársai nem hisznek abban, hogy a főherceg valamely vallás, vagy valamely felekezet ellen állást akart foglalni. A főherceg nem akarhatott semmit sem változtatni a vallások és az államjogi elismert felekezetek egyenlőségének és egyenjogúságának elvén. A főherceg nem az iskola-kérdést jelentette ki égető kérdésnek, hanem olyasvalamit, amiben mindenki egyetért vele, aki ezt a birodalmat öszintén akarja, hogy tudniillik az El Rómától! egyértelmű azzal, hogy El Ausztriától! (Tetszés a csehekénél.)

Bareuther: Ez denunciació!

Kramer: Nem denunciació! A nagynémet párt most egyszerre szükségét érzi annak, hogy kétértelmű szavakba burkolozva úgy tüntesse fel a dolgot, hogy az El Rómától-mozgalom tisztán vallási mozgalom, holott világos, hogy politikai mozgalom. Ha Bareuther ma azt mondja: Mi nem akarjuk a Rómától való függést, — ezt mi sem akarjuk. Ami a Németországgal való szövetséget illeti, mi tudjuk, hogy nekünk nincs szükségünk Németországra, hanem, hogy Németország a mi állásunk (Ellenmondás és nevetés a nagynémeteknél; tetszés a csehek pádjain.), Ausztria hátfedezte nélkül Európa legelszigeteltebb állama volna. (Ujabb ellenmondás a nagynémeteknél.)

Schöcker: Hiszen Németországnak is érdeke, hogy Ausztriát szövetezzék.

Kramer: Helyes. Németországnak érdeke ez a szövetség. Mi azonban meg akarjuk óvni a birodalom méltóságát és azt mondjuk: Mi egyenjogú tagjai vagyunk e szövetségnek és nem tűrjük el, hogy oda-attól kommandirozzanak bennünket. (Élénk tetszés és taps a csehek pádjain.) Szükséges lenne, hogy a német kormány is elítéljen oly mozgalmat, mely e birodalom és jövője ellen irányul. (Élénk tetszés és taps a csehekénél.) Közbekiaáltások Iro és Stein részéről.) Nálunk azonban nem akad kormány és miniszter, akinek bátorsága volna, hogy Ausztriának ezt az önállóságát hangsúlyozza és ha akad ilyen, külpolitikánk dezavualja. (Helyeslés a csehekénél.) Ezért hálásnak kell lennünk bátorságáért a főhercegnek, aki végre megmondta, amit meg kell és amit már rég meg kellett volna mondani. (Élénk tetszés és taps a jobboldalon.) Élénk közbekiaáltások a németek részéről. Megújult tetszés és taps a jobboldalon.) Aki egy erős, minden népei iránt egyformán igazságos Ausztriát akar, az hálás lesz a főhercegnek, hogy végre bátorsága volt így beszélni... (Iro közbekiaált: Oda Rómához!) ahogy egyedül megfelelő ez állam méltóságának. (Élénk tetszés és taps a jobboldalon.) Számos közbekiaáltások nagynémetek részéről. (Iro: Derék hussziták!)

Spindler: Céba talált. (Hosszantartó zaj.)

Starzynski előadó kiemelte, hogy a protektorátus elvállalásának kérdését helytelenül feltűjték. A dinasztia főleg az a kötelek, mely a népeket és országokat együtt tartja. (Tetszés a jobboldalon.) A ház végre a főhercegi nyilatkozatra vonatkozó jelentést nagy többséggel tudomásul vette.

HIREK.

Bagdács Nagy Mariska.

Egy debreceni, amint az ottani lapok írják, szép és becsületes leány, akinek Bagdács Nagy Mariska volt a neve, a mult hét elején megmérgezte magát azzal a méreggel, amiért a még droguériába se kell menni, gyufával. Mivelhogy nagyon akart meghalni, nem is elégedett meg azzal, hogy a belsejét összeromboltatta ezzel a brutális méreggel. Fölvágta a karján az ereket s várta, hogy no most már jöjjön a megváltás. Az orvos eleintén azt hitte, hogy segethet rajta, hanem aztán a hét vége felé lemondott róla s vasárnap eltemették Bagdács Nagy Mariskát. S mivelhogy a leány menyasszony is volt, öngyilkos is volt, szép nagy romantikus temetést csaptak neki a debreceni szerelmek s szerelemben leégettek, szerelemben csalódtak és a szerelemben boldogok. Szóval: — mindenki, akinek a szerelemhez valamicske köze van. A leány öngyilkosságának pedig az az oka, hogy halálba üldözték szüzes, lényos érzékenységét a névtelen levelek. A völégénye mindennap kapott egyet, néha többet is, amiben a leányról van szó. Valaki, az a bizonyos Valaki, akit már Kotzebue hatással szerepeltetett a drámáiban, beleelegyedt a szerelemben s a völégény nem dobta el olvasatlanul a leveleket. A Valakinek sikerült összetépní a fiu és a leány között azokat a szálakat, amelyeket amugy is csak a házasság csomózott volna össze erősebben s a leány azzal bizonyította be azt, hogy a Valakinek nincs igaza, hogy belehalt ebbe a korrespondenciába.

Ebből az alkalomból külön és újra bizonyítgatni azt, hogy a névtelen levelezés mennyire aljas dolog — fölösleges. Kinek? Annak, aki névtelenül levelez? Az tudja s be van rendezkedve rá. Ha nem tudná, hogy aljasság az, amit tesz, nem bujna el vele, hanem a kávéház nagy ablaka mögött az utcára kikönyökölve rajzolná sorba a szögletes nagy betűket, vagy ott írna balkezelével, amely kéz tudvalevőleg egészen másképpen ír, mint a jobb. — S az is tudja, hogy moeskos papirt szorongat a kezében, aki kapja a névtelen levelet. Nem is hisz neki. Azon az úri állásponton áll, hogy az alá nem írott levél, a gazdátlan vád nem vád, hanem — mégis lehet benne valami. Nem illik figyelembe venni s nem is azért olvassa el kétszer is, háromszor is a levelet, mintha illenék, hanem mert izgatják a titokzatos sorok s mert nem képes megtiltani magának azt, hogy föl ne ébredjen benne... Nem a gyanu, dehogy. Csak a lehetősége a gyanunak — s ime odáig jutottunk, akármicsoda gavallérok legyünk is, hogy a névtelen levélnek körülbelül az a jelentősége, ami a névvel aláírottának. Érdekel, izgat, bánt, kutatósa ingerel, gyanut termel. Aki írja: — gazember, de a munkája, akármennyire tudjuk is róla, hogy hitvány munka, sikerrel jár. Ha a debreceni névtelen lovag kiállott volna a piacra és úgy vádolja meg a völégényének Bagdács Nagy Mariskát, a völégény beveri a fejét s felrugja. Így pedig, amikor a felelősség leesett a vállairól, amint becsusztatta a postaszekrénybe a maga kis levélkáját, tönkretette a házasságot, megölte a leányt, összetörte a fut. Teljes a diadala.

A névtelen levél intézménye ellen háboruzni nem lehet. Aki arravaló ember, az megírja s minden másik ember elolvassa s ha azt mondja, hogy: — nem ad rá semmit, nem törődik azzal, ami bele van írva — ámitja magát. — Dehogy nem. Valamely állításnak nem feltétlenül az adja meg a fontosságot, hogy egy megnevezett forrása van, hanem az, hogy egyáltalában állítottatt. Ilyenformán a névtelen levélírónak csupa nagy előnye van az olyan fölött, aki maga valóságban jelenik meg a váddal. Határozott személynben, határozott munkánivalóval. Itt az ismeretlen szemben mondhat a cáfolat. A név-

telen — voltaképpen senki és mindenki. Nincs ellenében semmi védelem. Erősebb, mint az, akire lecsap. Nincs sehol és ott van mindentűt, azzal hat, hogy nem fogható nyakon. A névtelen: valami földöntúli... Hiába markolsz feléje. Se a törvény elé nem hurcolhatod, se a csizmad sarka alá nem taphozhatod — és mégis él. Van valahol, agítál, vádol, gyanusít és — hátha van neki valami igaza.

Ez a hátha az, ami miatt sok lány fog még meghalni és sok férfi boldogsága török össze, mielőtt egészszé lett volna. A hátha nem a levélben van, hanem az emberben általában. A hátha egy kifeszített hur az emberi agyban, a hajlandóság a kételkedésre. Mind-egy, hogy a kőza szél pendíti-e meg vagy pedig a szembe kimondott gyanu kap bele. Bong, zúg mindenképpen.

(Th.)

Budapest, május 7.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Április 30-án

uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Klotild főhercegnő látogatása. Klotild főhercegnő ma délután három órakor megátogatta udvarhölgyének, Szirmay Sarolta grófnőnek társaságában a magyar nők képzőművészeti és iparkiallitását a Városligeti Iparcsarnokban. A főhercegnőt Huszár Ilona bárónő, Sulyok Ida és Hegedűs Ödön, a kereskedelmi muzeum főelőügyelője fogadta. A főhercegnő Huszár Ilona bárónő kalauzolásával a legapróbb részletig megtekintette az érdekes kiállítást és ismétellen elragadtatásának adott kifejezést. Egy órát töltött a kiállításon a főhercegnő s távozásakor megígérte, hogy még egy ízben meg fogja látogatni a kiállítást.

— A magyar honvédség ünnepe. Nagyjelentőségű ünnep színhelye lesz holnap a m. kir. honvéd Ludovika-Akadémia. A király által az akadémiának adományozott zászlót szentelik föl, méltó alkalom vitéz honvédségünknek arra, hogy az ünnepély keretében bemutassa hódolatát a legfelsőbb hadurnak, aki a magyar katonai nevelés fénylő korszakát nyitotta meg, amidőn a Ludovika újjászervezésével és a honvéd-hadapródiskolák felállításával utat vágott a magyar nemzeti szellemnek a hadsereg ereibe. Ez a zászlószentelési ünnep befejező mozzanata egy hosszú történelmi fejlődésnek s hogy így akarja feltüntetni a király is, bizonyítéka az, hogy ő felsége az uralkodóház több tagjával személyesen fog megjelenni az ünnepélyen és velük a közös kormány tagjai is, valamint a közös hadsereg legkiválóbb képviselői.

*

Azoknak a nagyszerű ünnepségeknél, amelyekre a Ludovika-Akadémia az ő felségétől kapott zászló felszentelése alkalmából készül, sulypontja kétségtelenül a honvédség hódolata lesz. Valamennyi honvédkeretület-, dandár-, ezred-és intézeti parancsnok küldöttségek élén megjelenik a felség színe előtt. Az egész intézmény nevében József főherceg, aki a honvédségnek kezdetül fogva élén áll, mint a legidősebb honvédfőtiszt fogja annak hódolatát telmésolni. Ő felsége, a hadsereg legkiválóbb alakjaitól és az ország legmagasabb méltóságaitól környezve fogadja ezt a hódolatot. A csapatok díszmenete után a tábornokok és a tisztok a park kapujáig kísérik ki a királyt. A zászlószentelés alkalmával báró Hornig vesprémi püspök mondja az ünnepi szent beszédet.

Amint értesülünk, ő felsége a holnapi ünnepély alkalmából Nyíri Sándor vezérkari ezredesnek, a Ludovika-Akadémia parancsnokának a III. osztályu vakoronarendet, Vaghó Ignác századosnak pedig a katonai érdemkeresztet adományozta.

*

A Ludovika-Akadémiában lázasan készülődnek a holnapi nagy ünnepre, amelynek lényét a király megjelenése adja meg. Az intézet kívül is, belül is pompás díszítést; ab akait nemzeti címerrel és a király monogramjával díszítették föl. Hatalmas diadalkaput is készítettek, amelynek tetejében Hungaria szobra áll, homlokzatán pedig ez olvasható: *Istennel, királyért és hazáért!* A kerti kapu fölött hármasszobor van. A követező alak Mária Ludovika királyné, aki kezében tartja az intézet alapító oklevelét, jobbán József nádor, balján gróf Butler János, az akadémia bőkezű mecénása látható. A kerti kapu homlokzatára Ludovika királyné következő mondása került: *Hirdesse a nemzethez való vonalmunknak emlékeztél.* A kaputól

jobbra és balra a falat Magyarország összes vármegeinek címere borítja. A belső és külső parkban minden díszítés nemzeti színű.

— Az új főispán. Selmecbányáról táviratozzák: Lits Gyula főispánt ma iktatták itt be hivatalába. A selmecbányai vasutnál Szitnyai József kir. tanácsos polgármester a város nevében üdvözölte. A felbologozott hársorok között hosszú kocsi sor kíséerte az ünneppelt lakására, ahol számos küldöttség tisztelgését fogadta. Este fáklyás-zenet adtak a bányászok és a bányász-akadémiai hallgatók, akik mécsesekkel érdekes látványt nyújtottak. Altman tanácsos tartalmas beszédére a főispán nagyhatású válaszában válaszolt. Ma isentisztelet volt s ezután tartották meg a beiktató közgyűlést, melyen Szitnyai polgármester és Fűrös Ferenc tb. főjegyző ünnepi beszédet mondtak, mire a főispán nagy tetszés mellett mondoma el beközösztö beszédét, melyet Farbaby országgyűlési képviselő indítványára jegyzőkönyvileg örökített meg. A díszgyűlés után banket volt, ahonnan Széll Kálmán miniszterelnököt táviratilag üdvözölték.

— A román király Fiumében. Fiuméből táviratozzák: Károly román király ma délelőt Abbáziából kocsi átjött Fiuméba és megtekintette a haditengerészeti akadémiát és a helyőrségi kaszárnyát. Budapestről hazasietett gróf Szapáry kormányzó, ki az akadémiában Sachs Mór altengernagyval együtt fogadta. A király részletesen megtekintette a hatalmas épületet és felszereléseit, megszemlélte a növendékeket és teljes elismerésnek adott kifejezést. Innen a kaszárnyába hajtott, ahol Dragoni tábornok és Sanchez ezredes fogadták. A király szemlét tartott az udvarra kivonult legénység fölött, s bejárta a kaszárnya különböző helyiségeit s mindeütt meglepedéssel nyilatkozott a látottak fölött. Délben az Európa-szálló emeleti termében a tengerészeti és helyőrségi főtisztok dejeuner rendeztek a király tiszteletére, amelyen a kormányzó is részt vett. Ő felsége élénken érdeklődött Fiume fejlődése iránt és tengerészeti, valamint kereskedelmi viszonyai felől kérdőszöködött. A dejeuner alatt katonai zenekar játszott az Adamich-téren. A király délután 2 órakor visszatért Abbáziába.

— Fodor József emléke. Az országos közegészségi egyesület egyik szakosztálya, az iskolaorvosok és egészségtanárok szakbizottsága május 10-én, pénteken délután 6 órakor Fodor József emlékére gyászünnepelet rendez, amelyen dr. Csapodi István egyetemi tanár mondja az emlékbeszédet. Az országos közegészségi egyesület az ősszel rendez nagyszabású emlékünnepet, amelyen dr. Högyes Endre miniszteri tanácsos, egyetemi tanár tart emlékbeszédet Fodor József fölött.

— Légihajó a tengeren át. De la Vause légihajó vállalkozik rá, hogy légihajón elroplál a Földközi-tenger felett Toulonból Afrikába. A vakmerő tervnek André szerencsétlen utja után nincs többé olyan háttörőzötlet ingere, mint amilyent a vállalkozó talán vár. De Franciországból mégis nagy hatást keltett a terv híre. A költségeket hamarosan egybegyűjtik nyilvános adakozás útján, a haditengerészeti minisztérium pedig a legmesszebb menő támogatást ígérte. A légihajó óriási lesz: háromezer köbméter az úrtartalma.

— Az angol király és Patti. Londonból írják, hogy VII. Edvárd király tárgyalásokat folytat Patti Adelínával, a világhírű énekesnővel egy crayginosi kastély megvételére iránt. Patti Adelina el fogja adni a kastélyt a királynak és Svédországba vonul vissza, harmadik férje birtokára.

— Hieronymi felolvasása. A magyar közgazdasági társaságnak legközelebb nagyrétkü felolvasóestélye lesz. A társaság felkérte Hieronymi Károlyt, hogy az *esztrák esat-majavaslatookról* és Magyarországra való hatásokról a társaság helyiségében felolvasást tartani sziveskedjék. Hieronymi Károly készséggel eleget tett e kérésnek és felolvasását e hó 14-ikén délután 6 órakor fogja megtartani. Tekintve Hieronymi elismert szaktekintélyét és a kérdés nagy fontosságát, a felolvasás elő a legszelesebb körökben élénk érdeklődéssel tekintenek.

— Prado Mariano. Messzi idegenben halt meg tegnap, efeledele hazájától, amely számúzte, Prado Mariano köztársaság volt élnöke. Pradot 1876-ban választották Peru élnökévé. Kormányzásának első éveit mi sem zavarta meg, de 1879-ben, amikor Chile és Bolivia között a salétram-telemek miatt támadt konfliktusnál Prado nem volt hajlandó Peru semlegességét biztosítani, Chile hadat izent Perunak. Prado akkor átvette a peru-bolivian egyesült csapatok hadvezetését, de 1879 novemberében San-Francisco Dolores-nél súlyos vereséget szenvedett. Mikor visszatért Lintába, a feldühödt néptömeg őt okozta a vereségért s az élnökeknél Panamába kellett menekülnie. Kévesselel több Párisba ment s ott élt már évek óta zavartalan nyugtalanban, míg tegnap száműzetéséből megváltotta a halál.

Délután fél 5 órakor zárul:

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Buza májusra, Rózsa októberre, Zab októberre, Tengeri májusra, Tengeri júliusra, Repece augusztusra.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsdén egy árnyalattal kedvezőbbnek mutatkozott az utóbbi napokéhoz hasonlítva. Az előtőzsde csekély fedezetek következtében némileg javult árfolyamokat hozott felszínre.

A déli tőzsde bécsi vételek következtében némileg ismét javult. Államvasutakban volt kereslet kedvezőbb árak mellett.

A valuták és ércváltók változatlanok. Az előtőzsde nyugodt. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 686.—688.50. Osztrák hitelrészvény 686.—688.50.

A déli tőzsde kedvezőbb. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 691.—692.—. Osztrák hitelrészvény 688.—688.50.

Forgalomba került: Fiumei hitel 153.—155.—. Kereskedelmi bank 2490.—2500.—. Salgótarjáni kőszénbánya 598.—603.—.

Utőtőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 690.—. Magyar hitelrészvény 692.—.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 40.—45.— korona, vörös aprószemű 37.—41.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bángási — korona, középszemű 42.—46.— korona, nagyszemű 50.—54.— korona.

A bécsi gabonátőzsde.

Bécs, május 7. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A mértékadó külföldi piacok részint gyöngébb, részint javult árfolyamokat jelentettek s így az itteni tőzsdén nem volt direktíva.

Kötletek: buza május-júniusra 7.89-7.84, őszre 7.98-7.96, rozs május-júniusra 7.88-7.84, őszre 7.17-7.12, tengeri május-júniusra 5.60-5.58, július-augusztusra 5.68-5.67, zab május-júniusra 6.95-7.—, őszre 5.95-6.—, repece augusztus-szeptemberre 13.90-14.— koronán.

Zárlatkor maradtak: buza május-júniusra 7.89-7.88, őszre 7.98, tengeri május-júniusra 5.59, rozs május-júniusra 7.86-7.88, őszre 7.14-7.15 koronán.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsdén barátságosabb a hangulat kedvező hírekre.

Déli tőzsdén változatlanul szilárd. Zárlat élénk és tartott. Bécs, május 7. (Magyar értékek várlata.) 4%-os aranyjárdék 117.50. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 141.35.

bank 1670. Déli vasut 97.—. Dumagőzhajózási részvény 844.—. Dohányrészvény 297.50 Császári és királyi arany 11.33.

Bécs, május 7. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 689.75.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, május 7. (Tőzsdéi tudósítás.) Biztatás hiányában belföldi papírok csöndesek voltak, de azért allandóan szilárd alapszintet mellett jól tartották magukat.

Berlin, május 7. (Zárlat.) 4 2/2%-os papírjárdék —. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.40. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajárdék 93.80.

Berlin, május 7. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 99.—. Magyar koronajárdék 93.80.

Hamburg, május 7. (Zárlat.) 4 2/2%-os ezüstjárdék 98.—. 1860. sorsjegye 141.—. Déli vasut 24.30.

Frankfurt, május 7. (Zárlat.) 4 2/2%-os papírjárdék 98.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.30.

Paris, május 7. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut —. 4%-os osztrák aranyjárdék 99.70.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Május 7. A sertésüzlet irányzata lanya. A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Öreg nehez (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 82-83 fillérig.

Napirend.

Naptár: Szerda, május 8. Római katolikus: Mihály megj. — Protestáns: Arzén. — Görög-ország: (április 25.) Márk ev. — Zsidó: Ijjar 19. — Nap két: 4 óra 17 perckor.

Nemzeti Szalon kiállítása délelőtt 9 óratól este 8-ig. Belépődíj 1 korona. Nemzeti Múzeum. Képtár és a néprajzi osztály Csillag-utca 15. sz. a. nyitva van délelőtt 9 óratól délután 1 óráig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvtár és keleti mintatár: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

Az északnyugati depresszió még tovább előre nyomult Nyugat-Európa felé és zárt magva Anglia felett foglal állást, a magas nyomás pedig kiterjeszkedve Európa délkeleti részét borította el.

Vizállás.

Table with 4 columns: Location, Date, and Water level. Includes locations like Inna, Duna, Sárding, Felső, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Újvidék, Pancsova, Orsova, Magyarfalva, Zenta, Temešin, Szered, Sz-Góthárd, Sztár, Győr, Péttau, Zalkány, Barca, Eszék, M-Szerhad, Zágráb, Szécs, Mitrovica, Beograd, Szatmár, Krasna N-Majtény, Latorca, Laborea Homonna, Ung.

Advertisement for Budapesti Napló. Includes text: 'Budapesti Napló részerc', 'Apró hirdetéseket és Előfizetéseket', 'elfogadnak a következő lapelárusító helyeken: Breuer Nővérek, Teréz-körút és Podmaniczky-utca sarak.'

Mercurbank

BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 37.

Magy. kir. osztálysorsjáték.

Sorsjegyek az I. osztályhoz kaphatók.

1/1 sorsjegy ára	12.— korona.
1/2 " " "	6.— " "
1/4 " " "	3.— " "
1/8 " " "	1.50 " "

Pontos kiszolgálás!

Megrendelések legelszerűbben postautalványon eszközölhetnek.

BUZIÁS

A kontinensen elismert legjobb és legerősebb csodahatású szénasavdús vasforrásokkal megáldott, székes völgyek és lenyeresz közeli főkúv, mintaszorlon berendezéssel gyönyörű fürdő- és gyógyhely.

Hírnevesek a hideg és meleg acélfürdők, vasálfürdők, valódi franszbadi moorfeldi, hidegvízgyógyintézet, uszoda stb.

Kiváló gyógyeredményeket hoz létre: női bántalmakkal, vérszegénységgel és minden egyéb orvosi bajokkal, gyomor- és bélhurind, idegrendszer, szívbetegség, (magyar Nauthim) hólyagbántalmakkal, hátság, köszvény stb. betegségekkel.

Föltönten mérseket árak, különféle szórakozások.

Temesmegye, Vasutállomás.

Fürdőtelep és igazgató-őrző:

Dr. Szerényi Gyula Budapest, VIII., Baross-utca 4. sz.
Azonkívül még 8 rendelő fürdő. Bővebb felvilágosítást, prospektust küld a fűrésztársaság Ezüstan.

Tavaszi és nyári évad 1901.

Valódi brünni szövetek

Egy 3-10 méter hosszú szelvény, elengedő teljes férfítőzetre (kabát, mellény és nadrág) ára csak	2.75, 3.70 4.80 frt jó	valódi
	6.— és 6.90 frt jobb	grap-
	7.25 frt finom	grap-
	8.65 frt legfinomabb	jubél
	10.— frt legeslegfinomabb	jubél

Egy szelvényt szalon-töltőhöz 10.— frtért, valamint felöltő-szövetet, turisztai-jelvet, legfinomabb kammarcokat szállít gyári áron a legjobb hírnevűnek és szilárdnak elismert posztó gyáraktól.

Siegel-Imhof Brünnben.

Minta ingyen és bérmentve. Mintának megfelelő kiszolgálásról kereskedünk.

A magánvevőknek, aki a szöveteiket közvetlenül a fenti cégnek a gyár székelyén megrendeli, előnyei jelentősenek.

Divatos női ingbluzok

kreton, batiszt és zefirből

drb 3, 4, 5 koronától feljebb.

Meglepő választék divatos mosószövetekben

KOLLARITS JÓZS. ÉS FIAI

cégnél

Budapest, IV., Váci-utca 32. „Ipsilantihoz.”

Menyasszonyi kelengyék.

Betegtolókocsik

beteg, lábadaid és rokkantak számára, elismert legjobb minőségben, jutányos árak mellett.

Gyári rakás:

KELETI J.-nél

Budapest, Koronahéreg-utca 17.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

„The Gresham”

életbiztosító-társaság Londonban

Magyarországi fiók:

Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. a társaság házában.

A társaság vagyona 1899. december 31-én — kor. 177,060,451.—

Évi bevétel biztosítások és kamatból 1899. évi december 31-én — 30,835,871.—

Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszaváltások stb. után a társaság fennállása óta (1848) — 383,793,872.—

Az 1899. évben a társaság 5838 kötvényt állított ki — 56,097,103.— összegért értékelten. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kínál, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a magyarországi- és a kelet-i fiókja Budapesten, valamint ennek ügynökei a Hók minden nagyobb városában.

Önműködő tömegsapdák.

Fatékonyoknak 2 frt, egyszerűnek 1 frt 20 kr. Egy éjjelen 40 drótot is fognak minden felgyógyult nélkül, nem marad semmi szaga a ruhák és önműködően igazodnak. Svábcsapdák „Eclipse”, több ezer évvel és másfél fog egy éjjel át, drbja 1.20. Mindezt a legjobb eredmény. Szét-küldés utánvétel.

Schüller, J. Bécs, II. Kurzbauergasse 4.

Titkos betegségek szakorvosa

gyanánt, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást óhajtó szenvedőknek. 20 éves kórházi és magán-gyakorlati tapasztalatainak legja legjobban ajánlható

Dr. CZINCZAR J.

egyetem-orvostudor

gyógyi férfiaknál és nőknél foglalkozást szavart nélkül mindennemű bármily régi kóros

Nemi betegségeket

ugymint **hugycsőfolyást, hólyag- és vizeleli bajokat, bujakóros sebeket, syphilit, önfertőzésből eredő idegbajokat, a legmagasabb borbetegségeket és szépséghibákat,** továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat

(impotencia)

meglepető biztos eredménnyel gyorsan a legújabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepesi-ut 14. sz. I. e.

Rendelés: délelőtt 10—4-ig, délután 6—8-ig. Külön váróterem. Külön be- és kijárat. Levelekre rögtön válasz.

Dr. Lengyel nyírfabalsam

kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyírfából kifolyik, ha annak törzsét megturjuk, emberemlékezet óta mint a legkiválóbb gyógyászati anyag ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasításai szerint beleszennyezik, az annak nyír-ugyászolva csodálatos hatást. Ha ezt megkezeljük vele az arcot vagy más bőrbetegségeket, már másnap csaknem észrevehetően pikkelyek válnak le a bőréről, amely ezáltal sebéről és gyöngyöződés válik.

Ezen balsam tisztítja az arcon a rindeket és himlőbajokat, így arczait, a bőrtök fehérséget, gyöngyözést és bőrbetegségeket, a legrovidebb idő alatt eltávolítja a komoly, májbeteg és arcbajokat, orrvérzést, bőrbajokat és a bőr minden más egyéb tisztáltságot. Ara egy korszak használati utasítását 3 korona. Kapható minden jobb gyógyszerárban.

A nyírfabalsam által pulkává lett bőr konzerválására ajánlotta ezzel egyidejűleg a Dr. Lengyel-féle

OPO-KRÉMÉT

használni. Egy tégely 1 korona 20 fillér, a legalkalmasabb.

A Dr. Lengyel-féle Benzoe-szappan higiénikus szappan, mely a bőrt enyhévé és tisztevé teszi és hivatal van a balsam jó hatását fokozni. Egy darab ára 1 korona 20 fillér.

Főraktár Magyarországi részle:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész

Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-ut 29. sz.

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: **hugycsőfolyást, hólyagbajokat, bujakóros sebeket, syphilit, ennek következményei, makkos bőrbajokat és az önfertőzésből támadt idegbetegségeket.**

Meglepető az eredmény férfiú gyengeségénél (impotencia) egy fiatal, mint öregebb egyénekénél. Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető. Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszerzek.

Lakás: Budapest, Erzsébet-kört 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet).

Bejárt a tisztség. Külön váróterem.

Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

Képes levelezőlapok

színesznök

brom-erlzt kivétel arc-képeivel díszítve.

Páratlan szép gyűjtemény.

Eddig megjelent 4 sorozat. Egy sorozat 12 drótot tartalmaz, ára bérmentesen ajánlott külföldre 1 frt 80 kr. (3 K. 60 fill.). Az összeg beküldése után küldi a

„Budapesti Napló” kiadóhivatala

József-kört 18. sz.

Aki mind a négy sorozatot egyszerre hozza, az 48 helyett 52 kópot kap.

C.

Ámon Margit
Bárdy Gabi
Blaha Sárka
Fáy Szeréna
Hegyi Mari
Hegyi Aranka
Haraszthy Hermin
Lánczy Ilka
Lukács Juliska
Maróthy Margit
Szlágyi Arabella
Varga Anna. |

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteles köszönőirat folytán ezen negyedszázad óta fennálló rendelő-intézet a legelőrebben ajánlható.

Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-ut 24. az Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET

hugycsőfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utó-bajait, az elgyengült férfero, magomlések, a bujakóros utókövetkezményeit, nőknél fehérfolyást, bármennyire ideletes is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magánosság, egyik főokozója az borbetegségeket gyógyít új gyógymód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész és szülész-tudor, volt csász. kir. oszt. főorvos.

RENDEL: naponta d. e. 10 órától egész délután 4 óráig, este 7 órától 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és gyógyszerzekekről is gondoskodva lesz.

Nőknek külön váróterem.

Ugyanott megjelent és a szerzője: Dr. GARAI ANTAL-nál megrendelhető **NEPZSÉRU EMMUTATÓ** (már a 15-ik kiadásban megjelent) a nemi betegségek és azok ésszerű gyógykezeléséhez elind könyv, volt ára 2 frt 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 frt beküldése mellett bérmentve vagy 90 kr. utánvét mellett.

Magyar Könyvtár

Szerkesztő: RADÓ ANTAL

Kiadja: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)

Az áprilisi füzetek a következők:

Egy-egy szám ára 30 fillér.

Minden füzet egyenként kapható.

Teljes jegyzék minden könyvkereskedésben kapható.

Az eddig megjelent 218 szám részletezése is kapható.

Megrendelhetők:

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedésében Budapest, Andrássy-ut 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Shakspere. Othello. Fordította Mikes Lajos. 214-215.

A Magyar Könyvtár Shakspere-kiadásának folytatása. A Magyar Könyvtár számára készült kiváló, új fordítás.

Zrinyi Miklós. Az török áfium ellen való orvosság. 216.

Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Ferenczi Zoltán. Zrinyi legkiválóbb prózai munkája, mely a XVII. század legnagyobb magyar államférfiának politikai hitvallása.

Bársony István. Szól a puska. 217.

Természeti képek és vadász-tréfák, melyekben Bársony nagy természetmegfigyelési képessége és pazar pompájú színes nyelve teljes erővel érvényesül.

Fordította: Angol elbeszélők tára. Marquis Géza. 218.

Három elsőrangú modern angol elbeszélőt — Phillips-et, Merrick-et és Becket-t — mutat be a jeles fordító a magyar közönségnek.

Petőfi Sándor. Románzok. 235.

Bevezetéssel ellátta Lenkei Henrik. Képekkel illusztrálta Akantisz Viktor.

Fegyver- és Gépgyár Részvénytársaság.

Az általunk készített

Diesel-féle hőerőgépek

üzeme (nyers-kőolajjal) a legolcsóbb óránként és tényleges lóerőnként 2—3 fillér.

Megrendelésük folytán legközelebb a következő elsőrangú üzemeknek fogjuk szállítani: **M. kir. dohánnyár,** Temesvár (2 darab), **Magyar Államias hitelbank,** (villamos világítás) Budapest, **Franklin Társulat,** (könyvnyomda) Budapesten, **Böhler Testvérek és Társa R. T.** (acélgépgyár) Kapfenberg, Ausztria, **Alberto Bühr** (vegyszerész gyár) Fiume, **Giovanni Sirola** (kötélgépgyár) Fiume stb. stb.

Fegyver- és Gépgyár Részvénytársaság.

PRÓHIRDETÉSEK

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozására ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza sűrűkegés bélyegre kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivattal mindig közölni kell.

Apró hirdetéseket közzéadjuk... nem kerül feljebb 6 fill. vastagabb betűkből 6 allér.

Multiple small advertisements and notices including 'Útcai lakást', 'Papírkereskedés', 'Egy szobátárs', 'Pincézők', 'Ágilis irodatiszt', 'Házát', 'Szép utcai lakást', 'Sikráy Samu', 'Kernberg Rozália', 'Ház', 'Nemetes A. J.', 'Temesvár-Gyárvarosi Irsz. statusquo-hitközség', 'Pályázati hirdetmény', 'Ela és Gizi!', 'Mely vagyonos', 'Szép szőke', 'Földbirtokosok!', 'KERESLET', 'Társ', 'Utcai lakást', 'Könyvelő'.

Francia bannes - superieures, közelmunkában jártaak, 200 ft... villa négy szobával, előszobával, verandával...

KINÁLAT. Gardasszonyok vagy szociálisok... nyelvemester, ki több év óta tanítja az angol, francia, német és magyar nyelvet...

An English lady wishes to obtain lessons either in Budapest, on the surroundings... Szatóciszüzetemet dobánygyűjtemény...

Kávémérésemet, melyet 6 éve bírok, a fővárosi szatóciszüzetem egyiké, amelynek jövendőtől bármily nagy csatlakozás...

Kőser füstöltus - As barom füstöltus... Csapások, nagy számban vannak vendéglők részére...

Eladó szőlő. Budán II. hold 1200... Motor tricikli... Csinosan butorozott...

Vasárköcsök, kapukak, kiskocskák... Könyvnyomda, litográfia, szobrászati műintézet...

Butorok, legelőre ajánlunk... Bantorevők... Cimbalmantanító... Szobalány... Utazónak...

Nyitra-Lomnic négy szobával, előszobával, verandával... Homoki szőlő... Butor...

Jónó lakik József-körút 17. felelet... Kiadó villa... Kiadó szoba...

Kitűnő szabónő ajánlkozhat házakhoz... Elegáns butorozott szobák... Házak, beltek...

Szépén és kényelmesen butorozott szoba... Butorok!

Megjelentek Zöld Mátyás... Birtok Gőmröggyében...

Zongora fekete, keresztúros... A ki igazditt... Kiadó szoba...

Csinosan butorozott... Ruhavarróó kiűnően járta...

Csinosan butorozott... Ruhavarróó kiűnően járta...

Zsakok 2 ft, Nyári loden-sacco 4 ft, Havelok 6 ft, Rohberg Jakob Budapest, IV. Kristóf-ter 2.1.

Zongora, rövid, keresztúros, kavásás használt, sűrűn eladó... Jó főzőző... 10,000 használt és új teljesen felvasált ajtó és ablak...

Használt férfruhákat legmagasabb árban vesz Weisz Lipót, IV., Kristóf-ter 2. Kívánatra a vető a helyszínén megjelenik.

Nevegen senki hangszeri, mig Remenyi Mihály műhangszerész legújabb képes árjegyzékét át nem olvasta, melyet ingyen küld Budapestre...

Magy. kir. államvasutak Budapest-balpárti üzletvezető-é. Pályázati hirdetmény.

A pályázati feltételek részletes módozatok magában foglaló ajánlati felhívás valamennyi hazai kereskedelmi és iparkarodalmi, a m. kir. kereskedelmi múzeum igazgatójánál, valamint az országos iparegyesületnél megtekinthető...

A pályázati feltételek kiegészítő részét képező általános szállítási feltételek a magy. kir. államvasutak budapesti nyomtatóváltmány-szerzőkötök meg.

CRÉME DE FANCHON 3 szív ved. Rögöske Anonim és szőlős árterem. Legjobb a válogás! Artúrmatlai! Zsirtalan! Készség és szőlős árterem...

Aki lakást keres vagy kiadó lakása van. Gyári árak VII. Kazinczy-utca 53. szám.

Aki lakást keres vagy kiadó lakása van. Csillárok légezés és villanyra. Légezés és villany berendezések előnyös ártételei feltételek mellett.

Aki személyzetet keres vagy hely nélkül van. Jöjjen a boltomba, vagy kérje 200 ábrás árjegyzékemet és meggyőződik, hogy sebb, jobb és olcsóbb cipőt...

Aki valamit venni vagy eladni akar stb. Aki valamit venni vagy eladni akar stb.

Aki valamit venni vagy eladni akar stb. Aki valamit venni vagy eladni akar stb.

Főhirdetés-felvétel a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában.

VIII. József-körút 18. Legolcsóbb árak! Legjobb eredmény!

Kapcsolódó hirdetés a CRÉME DE FANCHON-ról.

